

Jaarbericht **Kinderrechten** 2014

Kinderrechten in Nederland Kinderrechten & uitbuiting
Kinderrechten & migratie Kinderrechten & jeugdstrafrecht
Kinderrechten & jeugdzorg Kinderrechten & kindermishandeling

25 JAAR
VERDRAG VOOR
DE RECHTEN VAN
HET KIND

**DEFENCE for
CHILDREN**

unicef
unite for children

Inhoud

Voorwoord	5
Inleiding	7
Analyse: 25 jaar kinderrechten in Nederland	8
Kinderrechten & uitbuiting	16
Kinderrechten & jeugdstrafrecht	20
Kinderrechten & jeugdzorg	24
Kinderrechten & migratie	28
Kinderrechten & kindermishandeling	32
Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind	36
Facultatief Protocol inzake de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie bij het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind	40

Voorwoord

UNICEF Nederland en Defence for Children brengen dit zevende Jaarbericht Kinderrechten uit in een bijzonder jaar. Op 20 november 2014 is het precies 25 jaar geleden dat kinderrechten werden vastgelegd in een verdrag: het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (VN-Kinderrechtenverdrag). Het VN-Kinderrechtenverdrag vormt de basis van het Jaarbericht Kinderrechten waarin wij jaarlijks de stand van het land meten op vijf gebieden: kindermishandeling, uitbuiting, jeugdzorg, migratie en jeugdstrafrecht.

Voor sommige kinderrechtenthema's is goed nieuws te melden. Zo daalt het aantal kinderen dat met de politie in aanraking komt en stonden er in 2013 ook minder kinderen op een wachtlijst van Bureau Jeugdzorg.

Behalve goed nieuws, zijn er ook zorgelijke ontwikkelingen. Zo is het aantal meldingen van kinderpornografisch materiaal dat op internetservern in Nederland staat, exorbitant gestegen van 1.260 meldingen in 2010 tot 10.587 in 2013. Ook het aantal minderjarigen dat terecht komt in een DNA-databank voor strafzaken stijgt elk jaar substantieel.

Door een wel heel strikte uitleg van het in februari 2013 in werking getreden Kinderpardon, vallen veel kinderen alsnog buiten de boot.

Vanaf 1 januari 2015 treedt de nieuwe Jeugdwet in werking en zijn gemeenten verantwoordelijk voor alle vormen van jeugdhulp. UNICEF Nederland en Defence for Children hopen dat in dit nieuwe stelsel kinderrechten de basis vormen.

Voor deze speciale jubileumuitgave spraken wij met deskundigen over de ontwikkelingen in hun vakgebied van de afgelopen 25 jaar. We danken hen voor hun bereidheid mee te werken aan dit Jaarbericht. Ook de jongeren die we spraken over hun ervaringen willen we van harte bedanken. Dankzij hun openheid komen de cijfers tot leven.

In het jaar waarin het VN-Kinderrechtenverdrag 25 jaar bestaat, staan kinderen nog meer centraal. Dit Jaarbericht kan daarbij helpen. Door de aanbevelingen op te volgen, verbetert de Nederlandse naleving van het VN-Kinderrechtenverdrag.

Voorburg/Leiden, 2 juni 2014

Jan Bouke Wijbrandi
Algemeen directeur UNICEF Nederland

Aloys van Rest
Directeur Defence for Children

Inleiding

Leeswijzer Jaarbericht Kinderrechten 2014

Het Jaarbericht Kinderrechten analyseert de kinderrechtensituatie van vijf groepen kwetsbare kinderen in Nederland: kinderen in de jeugdzorg, slachtoffers van kindermishandeling en van uitbuiting, kinderen die te maken hebben met het jeugdstrafrecht en met het migratierecht. Per onderwerp worden vanuit het VN-Kinderrechtenverdrag beginselen vastgesteld die het uitgangspunt moeten vormen voor het desbetreffende beleidsterrein.

Op basis van de beginselen zijn meetbare indicatoren vastgesteld. Om ontwikkelingen in de kinderrechtensituatie te kunnen signaleren zijn, waar mogelijk, de indicatoren door de jaren heen hetzelfde gehouden.

Per hoofdstuk is een analyse van de ontwikkelingen van het afgelopen jaar opgenomen. Het Jaarbericht Kinderrechten is wat dat betreft actueel tot en met mei 2014. De cijfers gaan veelal over het jaar 2013, dit is per indicator aangegeven.

Voor het Jaarbericht Kinderrechten 2014 zijn per onderwerp jongeren geïnterviewd die te maken hebben gehad met kinderrechtenschendingen. Het gaat om jongeren met ervaring in de jeugdzorg, met het jeugdstrafrecht of migratierecht, of die slachtoffer zijn van kindermishandeling of uitbuiting.

Omdat het VN-Kinderrechtenverdrag dit jaar 25 jaar bestaat, heeft het Jaarbericht Kinderrechten 2014 een zilveren randje. Samen met vijf vakdeskundigen blikken we terug op de winst die op het terrein van kinderrechten is geboekt en vooruit op de agenda voor de toekomst.

De kinderrechtelijke beginselen, uitkomsten op de indicatoren, analyse van de ontwikkelingen en interviews met jongeren en deskundigen vormen samen de basis voor de beleidsaanbevelingen die per hoofdstuk zijn opgesteld. In de inleiding van dit Jaarbericht blikken UNICEF Nederland en Defence for Children terug op de aanbevelingen die het VN-Kinderrechtencomité de afgelopen jaren aan Nederland heeft gedaan en wat daarvan is terechtgekomen. Ook met emeritus hoogleraar familie- en jeugdrecht en oud-voorzitter van het VN-Kinderrechtencomité Jaap Doek, UNICEF hoogleraar *children's rights* Ton Liefwaard en Kinderombudsman Marc Dullaert kijkt dit Jaarbericht Kinderrechten terug op het 25-jarig bestaan van het VN-Kinderrechtenverdrag. Achterin het Jaarbericht Kinderrechten zijn samenvattingen opgenomen van het VN-Kinderrechtenverdrag en van het Facultatief Protocol inzake de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie.

Analyse: 25 jaar kinderrechten in Nederland

Dat kinderen eigen rechten hebben, is lang niet altijd vanzelfsprekend geweest. In 1989 werden de rechten van kinderen vastgelegd in een verdrag: het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK, VN-Kinderrechtenverdrag). Nederland ratificeerde in 1995 het VN-Kinderrechtenverdrag en was vanaf dat moment gebonden aan de bepalingen. Wat is er veranderd in Nederland sinds de inwerkingtreding van het Verdrag? En wat moet er nog gebeuren om in Nederland alle kinderen te verzekeren van hun rechten?

Erkenning menselijke waardigheid van kinderen

Is het wel nodig partij te worden bij het VN-Kinderrechtenverdrag als je al partij bent bij veel andere mensenrechtenverdragen? 'Ja', luidde het antwoord in de memorie van toelichting over de totstandkoming van het Verdrag. Het VN-Kinderrechtenverdrag zet kinderen centraal, specificiert hun rechten en biedt daarnaast ook nieuwe rechten. Behalve bescherming geeft het Verdrag een kind ook het recht om te participeren door zijn of haar mening te uiten. Het Verdrag is dan ook 'een belangwekkende stap op de weg naar de uitdrukkelijke erkenning van de menselijke waardigheid van kinderen' (*Kamerstukken II* 1992-93, 22 855, nr. 3). In 1995 ratificeerde Nederland het verdrag. Vanaf dat moment moest Nederland om de vijf jaar een rapport inleveren bij het VN-Kinderrechtencomité over de kinderrechtsituatie in het land. Ook NGO's deden dat. Die rapporten geven een goed beeld van de kinderrechtenontwikkelingen in ons land.

Het VN-Kinderrechtencomité: hoe werkt het?

- 1 Landen die lid zijn van het VN-Kinderrechtenverdrag, moeten elke vijf jaar een landenrapport inleveren bij het VN-Kinderrechtencomité met uitleg over hoe het gaat met de kinderrechten in hun land.
- 2 Daarnaast leveren ngo's, waaronder UNICEF Nederland en Defence for Children, een rapportage aan met daarin hun visie op wat er beter kan. In Nederland schrijven jongeren een eigen jongerenrapportage.
- 3 Het Comité praat met de ngo's en met jongeren en stelt daarna een 'list of issues' op: een lijst met onderwerpen en vragen waar de regering meer duidelijkheid over moet geven.
- 4 Aan de hand van deze antwoorden en het gesprek met de regering, de jongeren en de ngo's, formuleert het Comité per onderwerp een serie aanbevelingen.
- 5 Als de regering na de bespreking met het Comité terugkomt in Nederland, vraagt de Tweede Kamer wat er precies wordt gedaan met de aanbevelingen. De aanbevelingen en de antwoorden die de regering geeft op de vragen uit de 'list of issues' worden door ngo's gebruikt om de regering in de jaren erna te wijzen op gedane toezeggingen.

Prof. mr. Jaap Doek in het Kinderrechtencomité

In de periode rondom de behandeling van het eerste Nederlandse landenrapport, werd professor mr. Jaap Doek gekozen als lid van het VN-Kinderrechtencomité.

Het Comité bestond toen nog maar uit tien deskundigen, inmiddels zijn dat er achttien.

Het belang van een VN-Kinderrechtenverdrag, bovenop de al bestaande mensenrechtenverdragen, zit er volgens Doek in dat het VN-Kinderrechtenverdrag bestaande rechten verder specificereert. 'Er stond hier en daar wel wat over de rechten van het kind in mensenrechtenverdragen maar specifieke aandacht werd er niet aan besteed.

Het Verdrag veranderde dat. Het zet kinderrechten nadrukkelijk op de nationale agenda.

Het échte werk begint eigenlijk pas ná de bijeenkomst met het Kinderrechtencomité', weet Doek. 'De lobby door maatschappelijke organisaties is daarin ontzettend belangrijk. De organisaties kunnen er bij de regering op aandringen om ook echt iets te doen met de aanbevelingen en te zorgen dat de maatschappij weet dat er dingen moeten veranderen voor kinderen.'

Doek hoopt dat er de komende jaren meer aandacht komt voor artikel 12 van het VN-Kinderrechtenverdrag: de mening van het kind.

'Nu ligt de focus van artikel 12 vooral op de juridische procedures. Kinderen moeten ook meer betrokken worden bij het maken van beleid. Zowel op algemeen als individueel niveau.' Volgens Doek is het VN-Kinderrechtenverdrag vooral ook een verdrag van kinderen. 'Die moet je dan ook betrekken.'

Eerste rapport: 1995-1997

De eerste keer dat het VN-Kinderrechtencomité een Nederlands landenrapport behandelde, was in 1999. Precies tien jaar na de totstandkoming van het VN-Kinderrechtenverdrag.

Aanbevelingen van het VN-Kinderrechtencomité

Nederland krijgt complimenten voor het op tijd en volgens de regels inleveren van het rapport maar het VN-Kinderrechtencomité vindt het jammer dat er eigenlijk niets in staat over wat kinderrechten nu in de praktijk betekenen voor Nederlandse kinderen; het is allemaal wat technisch opgeschreven (CRC/C/SR.578, 1999).

Het ontbreken van de doorwerking in de maatschappij is niet zo vreemd. Het VN-Kinderrechtenverdrag was nog jong en slechts weinig mensen wisten van het bestaan. Het Comité beveelt Nederland aan om vooral veel voorlichting en training te geven over het bestaan en de werking van het Verdrag.

Het Comité geeft Nederland in totaal 25 aanbevelingen. Over de wachtlijsten in de jeugdzorg en alternatieven voor het plaatsen van kinderen in instellingen, tot aan het bestrijden van meisjesbesnijdenis. En over de behandeling van minderjarige asielzoekers, tot aan het verhogen van de leeftijd waarop jongeren gerekruteerd mogen worden voor het leger. Ook het betrekken van ngo's kan beter, vindt het Comité.

De regering geeft op elke aanbeveling een reactie, de een wat concreter dan de andere. Over het betrekken van ngo's zegt de regering bijvoorbeeld dat het 'zich [hierin] zal verdiepen'. Ook over meisjesbesnijdenis blijft de toezegging wat vaag: 'De overheid zal kijken naar de mogelijkheid om wetgeving te maken (...)'.
Op de aanbeveling de leeftijd voor rekrutering van soldaten te verhogen naar achttien jaar, wordt afwijzend gereageerd. Om 'rekruterings-technische redenen' is de overheid niet van plan de leeftijd te verhogen. Aan de aanbevelingen over jeugdzorg wordt meer opvolging gegeven: de regering deelt de zorgen en zegt toe dat er extra geld beschikbaar wordt gesteld.

Tweede rapport: 1997-2003

De periode waarover de tweede rapportage rapporteert, 1997-2003, is er een van tegenstellingen. De welvaart die lange tijd als vanzelfsprekend werd aangenomen, komt in zwaar weer. Er worden omvangrijke bezuinigingen op de overheidsuitgaven aangekondigd. Na de terroristische aanslag op het WTC in 2001 en de moord op politicus Pim Fortuyn verandert ook het maatschappelijke klimaat in Nederland.

Aanbevelingen van het VN-Kinderrechtencomité

Naast het landenrapport van Nederland, levert dit keer ook Aruba een landenrapport in.

De vorige keer gaf het Comité de aanbeveling om meer bekendheid te geven aan het VN-Kinderrechtenverdrag. Het tweede landenrapport begint dan ook met een opsomming van wat er in de tussentijd gedaan is. Naast de bewustwordingscampagne 'Met praten kom je tot je recht', die zich sterk richtte op jeugdparticipatie, werd de Nederlandse vertaling van het VN-Kinderrechtenverdrag op de overheidswebsite gezet.

Behalve de bekendheid van het Verdrag, is ook ingezet op meer samenwerking met ngo's. Vanaf 2000 overlegt het Kinderrechtencollectief elk half jaar met de Interdepartementale Werkgroep Kinderrechten waarin alle ministeries die te maken hebben met kinderen zijn vertegenwoordigd.

Naast een herhaalde aanbeveling over de lange wachtlijsten binnen de jeugdzorg, doet het Comité tijdens de bespreking met de regering in 2004, een scherpe aanbeveling over het samenplaatsen van jongeren met een machtiging voor gesloten jeugdzorg en strafrechtelijk geplaatste jongeren in een justitiële jeugdinstelling. Dat moet onmiddellijk stoppen, zegt het Comité (CRC/C/15/Add.227, §59d). Kort na de samenkomst met het Comité geeft de toenmalige minister van Justitie toe dat justitiële en civiele samenplaatsing niet gewenst is (*Kamerstukken II 2003-04*, 28 741, nr. 6). In een brief aan de Tweede Kamer staat: 'met ingang van 2007 (...) worden er geen jeugdigen op civielrechtelijke titel meer opgenomen in justitiële opvanginstellingen' en dat 'met de realisatie van deze doelstellingen er tevens uitvoering [wordt] gegeven aan de aanbevelingen die het Comité voor de Rechten

het Kind in dit verband heeft gedaan' (*Kamerstukken II* 2004-05, 28 741, nr. 12). Het zou nog tot 2010 duren voor de echte scheiding van civiele en strafrechtelijke plaatsing een feit was, maar de aanbeveling van het Comité werd uiteindelijk opgevolgd.

Over de positie van vreemdelingenkinderen doet het Comité onder meer de aanbeveling om de Vreemdelingenwet 2000 te herzien. De wet moet in lijn worden gebracht met internationale verdragen en met het VN-Kinderrechtenverdrag. Het opsluiten van vreemdelingenkinderen mag alleen als laatste middel, zo maakt het Comité duidelijk (CRC/C/15/Add.227, §54a en d). Volgens de derde ngo-rapportage, die beziet in hoeverre de regering iets heeft gedaan met de aanbevelingen, wordt er nauwelijks opvolging gegeven aan de aanbevelingen rondom migratie. Er blijven nog altijd veel zorgen bestaan over het migratiebeleid voor kinderen.

De aanbeveling over het afschaffen van de mogelijkheid om 16- en 17-jarigen te berechten volgens het volwassenenstrafrecht, komt ook in dit rapport weer terug (CRC/C/15/Add.227, §58a). Nederland wil deze mogelijkheid echter blijven behouden.

En net als in de eerdere aanbevelingen, dringt het VN-Kinderrechtencomité ook nu weer aan om een onafhankelijke Kinderombudsman in te stellen.

Derde rapport: 2003-2006

In de periode waarover de derde landenrapportage gaat, zijn er belangrijke kinderrechtenverbeteringen: voor het eerste in de geschiedenis is er een speciale minister voor Jeugdbeleid. Er wordt een veelomvattend en ambitieus beleidsplan opgesteld waarbij de minister zegt zijn beleid te baseren op het VN-Kinderrechtenverdrag. Er zijn meer ontwikkelingen: op 23 augustus 2005 ratificeert Nederland het Facultatief Protocol inzake de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie en zegt daarmee toe om extra aandacht te besteden aan deze kwetsbare groep kinderen. Daarnaast is er een wetsvoorstel in de maak om een Kinderombudsman in te stellen.

Aanbevelingen van het VN-Kinderrechtencomité

Het Nederlandse landenrapport wordt aangevuld met rapporten van Aruba en de Nederlandse Antillen. Het Comité doet 86 aanbevelingen op een groot aantal terreinen en bespreekt daarbij ook uitgebreid het Caribisch deel van het Koninkrijk der Nederlanden (CRC/C/NLD/CO/3).

De lange wachtlijsten in de Jeugdzorg blijven een punt van zorg, net als de berechting volgens het volwassenenstrafrecht van 16- en 17-jarigen. Over de wachtlijsten zegt de toenmalige minister van Jeugd en Gezin dat deze aanbeveling 'naadloos aansluit bij zijn beleidsprioriteiten'. De minister zegt toe dat aan het eind van 2009 geen enkel kind langer dan negen weken hoeft te wachten op zorg.

De berechting van 16- en 17-jarigen volgens het volwassenenstrafrecht blijft intact, maar de minister zegt toe dat '(...) wij, nu het Comité opnieuw aandringt, bereid moeten zijn om deze voorbehouden nog eens zorgvuldig te bezien met het oog op de volgende rapportage' (brief aan de Voorzitter van de Tweede Kamer van de toenmalige minister voor Jeugd en Gezin, Rouvoet, d.d. 19 februari 2009, DJenG-2909720).

Het Comité maakt zich ook zorgen over de positie van kinderen in het migratierecht. De toegang tot gezondheidszorg voor kinderen zonder verblijfsvergunning moet verzekerd worden. Het opsluiten van alleenstaande minderjarigen en gezinnen met kinderen in vreemdelingendetentie moet sterk verminderen en de staat moet sterker inzetten op het voorkomen van verdwijningen van kinderen van asielzoekerscentra. De minister zegt dat 'bij de uitvoering van het vreemdelingenbeleid deze bepalingen van het IVRK in acht [worden] genomen'. De ngo's blijven grote zorgen houden.

Het Comité doet daarnaast de aanbeveling om artikel 3 van het VN-Kinderrechtenverdrag over het belang van het kind, concreter toe te passen in wetgeving, rechtspraak en beleid.

Vierde rapport: 2008-2012

Sinds de laatste bijeenkomst met het Comité is er veel veranderd. De in de vorige periode aangestelde minister voor Jeugd en Gezin is ook weer verdwenen. De bezuinigingen die eerder waren ingezet, worden ingrijpender. De economische crisis treft ook Nederland: steeds meer kinderen leven rond of onder de armoedegrens. Nederland krijgt een staatkundige splitsing: op 10-10-2010 worden Aruba, Curaçao en Sint Maarten zelfstandige landen binnen het Koninkrijk der Nederlanden. Bonaire, Sint Eustatius en Saba worden bijzondere gemeentes van Nederland. Er zijn twee belangrijke ontwikkelingen op het gebied van kinderrechten: op 24 september 2009 ratificeert Nederland het Facultatief Protocol over de betrokkenheid van kinderen bij gewapende conflicten. De grootste overwinning op het gebied van de naleving van kinderrechten is de instelling van een Kinderombudsman. Sinds 1 april 2011 houdt de Kinderombudsman zich behalve met het beantwoorden van vragen, ook bezig met de monitoring van het Verdrag. In het voorjaar van 2015 staat Nederland weer op de agenda voor een bespreking bij het VN-Kinderrechtencomité.

25 jaar kinderrechten

In 25 jaar heeft het VN-Kinderrechtenverdrag veel bereikt. Maar liefst 193 landen ratificeerden het Verdrag, wetgeving werd aangepast en het Verdrag wordt in de rechtspraak steeds vaker toegepast. In Nederland staan kinderrechten op de maatschappelijke, maar ook politieke agenda. De sterke ngo-gemeenschap heeft daar een grote bijdrage aan geleverd door gedegen ngo-rapportages in te leveren bij het Kinderrechtencomité, maar ook door in de jaren daarna scherp toe te zien op de naleving van de aanbevelingen en toezeggingen. Met de aanstelling van professor Ton Liefwaard als UNICEF-hoogleraar *Children's Rights* in 2012 werd ook de academische verankering van kinderrechten weer een stap verder gebracht.

Interview met prof. mr. T. Liefwaard, UNICEF-hoogleraar *Children's Rights*, Universiteit Leiden

Wat is er de afgelopen 25 jaar verbeterd in de naleving van kinderrechten op uw terrein?

De rechtspositie van kinderen is sinds de komst van het VN-Kinderrechtenverdrag tot wasdom gekomen. Je ziet dat op tal van terreinen, zoals het familierecht, de jeugdzorg en jeugdbescherming en het jeugdstrafrecht. Tegelijkertijd is er meer aandacht gekomen voor de bescherming van kinderen tegen mishandeling thuis, diverse vormen van uitbuiting en in echtscheidings-situaties. Ik denk niet dat dat was gebeurd zonder het VN-Kinderrechtenverdrag. Ik wil ook nog wijzen op de komst van de Kinderombuds-

man en de steeds groter wordende rol van het VN-Kinderrechtenverdrag in de Nederlandse rechtspraak.

Welke resultaten moeten er de komende jaren nog worden geboekt?

In mijn oratie gaf ik aan dat ik mij zorgen maak over de werkelijke bereidheid om de rechten van kinderen serieus te nemen. Nog te vaak blijkt dat kinderrechten niet over de volle breedte worden gewaarborgd en dat vraagt om voortdurende aandacht. Zo lijkt er een groeiende kloof te zijn tussen kinderen die zich staande kunnen houden en kinderen die buiten de boot vallen, zoals migrantenkinderen,

kinderen die bijzondere zorg nodig hebben of kinderen die verdacht worden van het plegen van strafbare feiten. Ook blijven kinderen afhankelijk van volwassenen om hun recht te halen, ze kunnen lang niet altijd zelf naar de rechter stappen. Verder verblijven er nog steeds teveel kinderen in Nederland in gesloten instellingen.

Hoewel er de afgelopen 25 jaar veel kinderrechtsuccessen zijn behaald, moet er de komende 25 jaar ook nog veel gebeuren. In de wereld, maar ook in Nederland. Nederland is zeker geen slecht land om als kind in op te groeien. Toch zijn er groepen kinderen die het moeilijk hebben. Vreemdelingenkinderen, kinderen die in aanraking komen met justitie of jeugdzorg nodig hebben, kinderen die in armoede leven en te maken krijgen met sociale uitsluiting, of kinderen die mishandeld worden.

De komende jaren moet er verder invulling worden gegeven aan artikel 3 IVRK: het belang van het kind. Wat nu nog vaak als een algemene term in beleid en normen staat, moet veranderen in een concrete toepassing in de praktijk. Het (belang van het) kind moet de basis vormen van beleid en wetgeving. Een kinderrechtentoets vooraf kan daarbij helpen.

Ook kinderen in het Caribisch deel van het Koninkrijk der Nederlanden hebben uiteraard recht op goede leefomstandigheden. De landen uit het koninkrijk moeten elkaar daarbij helpen.

Bij het begin van het VN-Kinderrechtenverdrag vormde jeugdparticipatie een belangrijke basis. Jeugdraden, -netwerken en -adviesraden zijn volgens de tweede ngo-rapportage 'als paddenstoelen uit de grond geschoten'. Er kwam een jaarlijks Nationaal Jeugddebate en in 2001 wordt de Nationale Jeugdraad opgericht. Anno 2014 wordt er veel bezuinigd op jeugdparticipatie. En dat terwijl participatie een van de basisbeginselen van het VN-Kinderrechtenverdrag is.

Het Derde Facultatief Protocol Klachtenprocedure is een goede invulling van jongerenparticipatie en zorgt bovenal voor een betere rechtsbescherming. Kinderen kunnen daarmee zelf kinderrechtschendingen voorleggen aan het VN-Kinderrechtencomité in Genève. Nederland heeft dit protocol nog niet geratificeerd. Het zou geweldig zijn als in dit jubileumjaar waarin het VN-Kinderrechtenverdrag 25 jaar bestaat, deze mijlpaal behaald wordt. Het VN-Kinderrechtenverdrag zou in Nederland enorm aan betekenis winnen als kinderen met het Verdrag in de hand naar Genève kunnen als hun rechten geschonden worden.

Interview met drs. Marc Dullaert, de eerste Kinderombudsman van Nederland

Het nut van een Kinderrechtencomité en het werk achter de schermen van de maatschappelijke organisaties, is goed zichtbaar bij de uiteindelijke totstandkoming van een Kinderombudsman. Al vanaf de eerste rapportage beveelt het Kinderrechtencomité Nederland aan om een Kinderombudsman in te stellen. Niet nodig, luidt de reactie van de Nederlandse overheid. De al bestaande Nationale Ombudsman en de Kinderrechtswinkels zijn competent genoeg. Een aparte Kinderombudsman '(...) zou niets toevoegen'.

In de rapporten die volgen, komt de aanbeveling steeds terug: een onafhankelijke instantie die zich bezighoudt met het oplossen van klachten en daarnaast het Verdrag monitort is onontbeerlijk, aldus het Comité. Achter de schermen proberen ook kinderrechtenorganisaties de regering ervan te overtuigen de aanbeveling over te nemen. Aan die lange strijd komt in 2011 een einde: op 1 april start de Kinderombudsman.

Wat is er de afgelopen 25 jaar verbeterd in de naleving van kinderrechten?

Het VN-Kinderrechtenverdrag heeft kinderen op de kaart gezet als individuen met eigen rechten. 25 jaar geleden werd er nauwelijks op die manier gesproken over kinderen. Niet door beleidsmakers, maar ook niet door gewone burgers. De mens is van nature helaas niet altijd gericht op vrede en gerechtigheid. Daar heb je wetten en verdragen voor nodig. Het letterlijk vastleggen van kinderrechten in een conventie, is dan ook een grote stap voorwaarts.

Welke resultaten moeten er de komende jaren nog worden geboekt?

Veel landen die het VN-Kinderrechtenverdrag hebben ondertekend, hebben dat in hun beleid en wetgeving nog niet goed doorgevoerd. Zo sterven nog altijd duizenden kinderen door slechte leefomstandigheden en krijgen 70 miljoen kinderen geen onderwijs.

Voor ons eigen land hoop ik dat er een 'Kindeffectoets' komt waarmee je van tevoren toetst of nieuw beleid en wetgeving in overeenstemming zijn met het VN-Kinderrechtenverdrag. De besluiten die we nu nemen, hebben namelijk invloed op de kinderen van nu, en later.

Wat is uw favoriete kinderrecht?

Dat is artikel 3 van het VN-Kinderrechtenverdrag: het belang van het kind vormt de eerste overweging. Als iedereen echt het belang van het kind voorop zou stellen, zou de wereld er een stuk rooskleuriger uitzien.

Kinderrechten & uitbuiting

Kinderrechtenbeginselen

- **Minderjarigen worden beschermd tegen iedere vorm van handel en uitbuiting** (artikel 32, 33, 34, 35 en 36 IVRK en artikel 1, 8, 9 FP-34).

- **Het belang van het kind staat voorop in de aanpak van uitbuiting van minderjarigen** (artikel 3, 32, 34, 35 en 36 IVRK en artikel 8, 9 FP-34).

- **Ieder minderjarig slachtoffer van mensenhandel moet passende hulp en begeleiding krijgen** (artikel 3, 19, 39 IVRK en artikel 8, 9 FP-34).

- **Er moet speciale aandacht zijn voor de veiligheid van minderjarigen in de opsporing en vervolging van mensenhandelzaken** (artikel 9 FP-34).

Indicatoren	2009	2010	2011	2012	2013	Verskil met 2012
Aantal minderjarige slachtoffers uitbuiting (jongens-meisjes)	118 (7j-111m)	152 (7j-145m)	195 (10j-185m)	223 (25j-198m)	260 ¹ (32j-228m)	+17%
Aantal minderjarige slachtoffers seksuele uitbuiting (jongens-meisjes)	49	117	125	113 (8j-105m)	111 (5j-106m)	-2%
Aantal minderjarige slachtoffers overige uitbuiting (jongens-meisjes) ²	Aantal Minderjarige slachtoffers criminele uitbuiting	4	7	4	12 (4j-8m)	-33%
	Aantal slachtoffers economische uitbuiting				2	
Aantal buitenlandse minderjarige slachtoffers uitbuiting (m-v)	50	63	64	82 (21-61)	94 (30-65)	+ 15%
Top 2 herkomstlanden (naast Nederland)	Nigeria, Guinee	Nigeria, Guinee	Guinee, Sierra Leone	Guinee, Sierra Leone	Guinee, Sierra Leone	
Aantal mogelijke minderjarige slachtoffers dat een tijdelijke vergunning heeft gekregen (m-v) ³	20	30	30	20	10	- 50 %

Bron: De cijfers uit deze tabel betreffen het aantal geregistreerde mogelijke minderjarige slachtoffers mensenhandel bij CoMensha, met uitzondering van de laatste indicator (zie noot 3).

- 1 Van de 260 geregistreerde minderjarige potentiële slachtoffers is het van 57 gevallen onbekend in welke sector ze zijn uitgebuit. 82 mogelijke slachtoffers zijn, nog voordat ze zijn uitgebuit, geïdentificeerd zonder verdere specificatie van de sector waarvoor ze waren verhandeld. Vier slachtoffers zijn aangemeld als slachtoffer van overige uitbuiting zonder nadere specificatie of het ging om economische of criminele uitbuiting. Sommige slachtoffers zijn slachtoffer van meerdere soorten uitbuiting waardoor het totaal aantal geïndiceerde uitgebuite kinderen (262) hoger uitkomt dan het totaal aantal slachtoffers (260).
- 2 De algemene term overige uitbuiting omvat vele verschijningsvormen van uitbuiting die het verdienen nader te worden gespecificeerd. Zo zijn per november 2013 de uitbuiting in bedelarij en criminele activiteiten toegevoegd aan de definitie van mensenhandel (273f WvS).
- 3 Bron: Voor 2009, 2010 en 2011, brief van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties aan Defence for Children van 11 mei 2012. Voor 2012 en 2013, brief van het Ministerie van Veiligheid en Justitie aan Defence for Children van 25 maart 2014. Cijfers zijn door het ministerie afgerond op tientallen.

Beleidsaanbevelingen

- 1 Zorg dat alle medewerkers bij instanties die contact hebben met (potentiële) minderjarige slachtoffers van uitbuiting getraind zijn in het herkennen van signalen en deze melden bij CoMensha.
- 2 Werk aan de (h)erkenning van uitbuiting van bedelarij en criminaliteit, zoals vroegtijdige identificatie door professionals die het eerst met potentiële minderjarige slachtoffers in contact komen (politie, jeugdzorg, IND). Zij zijn slachtoffers van uitbuiting en moeten daarom als zodanig worden beschouwd; niet als criminelen.
- 3 Stel het belang van het kind voorop bij beslissingen over verblijfsrecht van buitenlandse minderjarige slachtoffers van mensenhandel en pas de B8/3-procedure aan zodat de rechten van kwetsbare kinderen worden beschermd. Zorg daarbij dat de speciale hulpverlening aan buitenlandse minderjarige slachtoffers van mensenhandel door blijft lopen na de achttiende verjaardag.
- 4 Stimuleer de ICT-sector, met name (hosting) providers, om de verspreiding van kinderpornografie tegen te gaan en (internationaal) online kindermisbruik te bestrijden.

Kinderrechten en uitbuiting

In 2013 zijn er 1437 potentiële slachtoffers van mensenhandel gemeld bij Coördinatiecentrum Mensenhandel (CoMensha). Het aandeel minderjarige slachtoffers mensenhandel is met 17% toegenomen. In totaal zijn 260 slachtoffers onder de 18 geregistreerd, onder wie 94 buitenlandse slachtoffers. De grootste groep betreft Nederlandse minderjarige slachtoffers van seksuele uitbuiting. Van veel slachtoffers is onbekend in welke sector ze zijn uitgebuit, of ze zijn geïdentificeerd voordat ze zijn uitgebuit zonder vermelding van de sector waarvoor ze waren verhandeld.

1 Betere registratie uitbuiting van minderjarigen in Nederland

Hoewel het aantal geregistreerde minderjarige slachtoffers elk jaar stijgt, worden nog niet alle potentiële slachtoffers die bij instanties bekend zijn, geregistreerd. In navolging van de Nationaal Rapporteur Mensenhandel hebben UNICEF Nederland en Defence for Children – ECPAT al eerder gewezen op het belang van het naleven van de meldplicht voor opsporingsdiensten zoals neergelegd in hoofdstuk B8/3 van de Vreemdelingencirculaire. De meldplicht moet worden uitgebreid met organisaties zoals Nidos (voogdij-instelling voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen) en Jeugdzorg Nederland. Om een goed beeld van het probleem te krijgen zou er bij de registratie van slachtoffers ook moeten worden vermeld op welke leeftijd de uitbuiting begon.

Uit onderzoek van het televisieprogramma Zembla blijkt dat in 2013 zeker negentig meisjes met een loverboy-achtergrond vermist raakten uit gesloten jeugdzorginstellingen waar ze door de jeugdrechter ter bescherming geplaatst waren. Dit is zorgelijk, deze slachtoffers dienen juist extra bescherming en zorg op maat te krijgen. Verdwijning dient absoluut voorkomen te worden om herhaald slachtofferchap tegen te gaan, maar als het gebeurt, moet het goed geregistreerd worden.

2 Herkennen van criminele uitbuiting en gedwongen bedelen

Met de implementatie van de EU-Richtlijn Mensenhandel in november 2013 is de definitie van mensenhandel uitgebreid met gedwongen bedelarij en criminele activiteiten. In een aantal Europese landen worden mensenhandelzaken gesignaleerd waarbij minderjarigen betrokken zijn bij zakkenrollerij, winkeldiefstal, inbraak en bedelen. In Nederland wordt de uitbuiting van minderjarigen voor gedwongen criminaliteit nog nauwelijks (h)erkend. Vroegtijdige identificatie door professionals die het eerst met deze kinderen in contact komen (politie, jeugdzorg, IND) is van essentieel belang. Nu komt het voor dat sommige kinderen die door hun jonge leeftijd niet strafbaar zijn, na een berisping aan de uitbuiters worden teruggegeven. Andere kinderen worden uiteindelijk vervolgd, veroordeeld en gestraft voor misdrijven die ze onder dwang hebben gepleegd. Zij zijn slachtoffers van uitbuiting en moeten als zodanig worden beschouwd, niet als criminelen. Ook in gevallen waar de kinderen in het strafrechtelijk systeem eindigen, moeten de advocatuur en het openbaar ministerie de leidende beginselen ter bescherming van deze kinderen kennen en toepassen. Een voorbeeld hiervan is het non punishment-beginsel dat bepaalt dat het mogelijk moet zijn dat slachtoffers die door hun uitbuiting strafbare feiten hebben moeten plegen hier niet voor gestraft worden.

3 Aparte verblijfsregeling buitenlandse slachtoffers van mensenhandel in Nederland

Uit het onderzoek *Kinderhandel in Nederland* uit mei 2013 van UNICEF Nederland en Defence for Children – ECPAT blijkt dat het beleid in Nederland zich vooral richt op de vervolging en opsporing van daders en dat er te weinig aandacht is voor de bescherming van minderjarige slachtoffers. UNICEF Nederland en Defence for Children – ECPAT maken zich daarbij vooral zorgen over de verblijfsrechtelijke positie van minderjarige buitenlandse slachtoffers van mensenhandel. De speciale verblijfsregeling voor slachtoffers mensenhandel, neergelegd in hoofdstuk B8/3 van de Vreemdelingencirculaire, is niet ingericht op minderjarigen. De procedure is alleen toegankelijk voor slachtoffers die meewerken aan het strafrechtelijk proces

25 jaar uitbuiting en kinderrechten – de deskundige

Wat is er de afgelopen 25 jaar verbeterd in de naleving van kinderrechten?

'Het is goed om te zien dat er extra aandacht is voor kinderrechten bij de bestrijding van mensenhandel. De nieuwe EU-Richtlijn Mensenhandel verwijst bijvoorbeeld naar het VN-Kinderrechtenverdrag en besteedt speciaal aandacht aan de rechten van minderjarige slachtoffers. Dat is belangrijk, want van de in Nederland bekende slachtoffers is ten minste 1 op de 6 jonger dan achttien'

Welke resultaten moeten er de komende jaren nog geboekt worden?

'Het baart me zorgen dat er in de rechtspraak onvoldoende rekening wordt gehouden met de kwetsbaarheid van minderjarige slachtoffers. Bij strafzaken tegen mensenhandelaren die minderjarigen hebben uitgebuit, wordt soms ten onrechte door de rechter onderzocht of er sprake is geweest van dwang jegens het slachtoffer. Terwijl dwang er niet toe doet als het gaat om minderjarigen. Daarnaast moeten we minderjarigen die zijn uitgebuit door loverboys zien voor wat ze zijn: geen slachtoffers van een loverboy maar slachtoffers van binnenlandse mensenhandel. En dat ze de zorg krijgen die daarbij past.'

Wat is uw favoriete kinderrecht en waarom?

'Hoewel het in Nederland misschien heel vanzelfsprekend is, is mijn favoriete kinderrecht het recht op onderwijs (artikel 28 IVRK). Goed onderwijs beschermt kinderen en draagt bij aan de realisatie van andere kinderrechten. Privé zet ik mij dan ook met plezier in voor dit kinderrecht.'

Mr. Corinne Dettmeijer,
Nationaal Rapporteur Mensenhandel en
Seksueel Geweld tegen Kinderen

tegen de mensenhandelaren. Voor kinderen is dit een erg hoge drempel. Tevens is het verblijfsrecht afhankelijk van de duur van het strafrechtelijk onderzoek waardoor het belang van het kind bij herstel en re-integratie ondergeschikt raakt aan het belang van opsporing van de mensenhandelaar.

UNICEF Nederland en Defence for Children – ECPAT pleiten in de notitie *'Beter Beschermd in de B8/3; een duurzame oplossing voor buitenlandse minderjarige slachtoffers mensenhandel'* voor een aparte verblijfsregeling voor minderjarige buitenlandse slachtoffers van mensenhandel, onafhankelijk van een eventuele aangifte. Om deze verandering te realiseren, is slechts een minieme beleidswijziging nodig. De reeds bestaande speciale tijdelijke verblijfsvergunning voor slachtoffers die vanwege hun conditie niet mee kunnen werken aan het strafrechtelijk proces moet standaard toegepast worden op minderjarigen. Tevens dient binnen een redelijke termijn duidelijk te zijn waar de toekomst van het slachtoffer ligt, onafhankelijk van de strafrechtelijke procedure. Tenslotte dient de speciale hulpverlening aan minderjarige slachtoffers mensenhandel door te lopen na de achttiende verjaardag, zoals dit ook geldt voor Nederlandse jongeren tot 23 jaar.

4 Bestrijd on- en offline seksuele uitbuiting in binnen- en buitenland

Het aantal meldingen over kinderpornografisch materiaal dat op servers in Nederland staat, is volgens het Meldpunt Kinderporno de afgelopen jaren dramatisch gestegen van 1260 in 2010 naar 10.587 in 2013. Internationaal staat Nederland nu in de top drie van landen waar kinderporno wordt gehost. Ondanks dat er 150 kinderpornospecialisten bij de Nederlandse politie werken, is er toch nog sprake van een capaciteitsgebrek om al die meldingen naar behoren te behandelen. Zeker nu de nadruk is komen te liggen op onderzoek naar slachtoffers, producenten en verspreiders hebben meldingen die niet direct naar daders in Nederland verwijzen geen prioriteit. UNICEF Nederland en Defence for Children – ECPAT zien een belangrijke rol voor hostingproviders om de verspreiding van kinderpornografie

tegen te gaan door gemeld illegaal materiaal te verwijderen. De meeste doen dat al maar sommige niet. UNICEF Nederland en Defence for Children – ECPAT willen dat deze providers hier op worden aangesproken of vervolgd worden.

In 2013 waren er in Nederland twee grote *grooming*zaken waarbij mannen van middelbare leeftijd zich voordeden als minderjarige en elk drie- tot vierhonderd kinderen slachtoffer maakten van online seksueel misbruik. Ook zijn enkele slachtoffers fysiek seksueel misbruikt. Het is duidelijk dat seksueel misbruik van kinderen via internetcommunicatie een reëel probleem is, dat tot slachtoffers leidt. Er wordt gewerkt aan wetgeving over het gebruik van 'lokpubers' om *groomers* en online misbruikers te identificeren en informatie over hun gedrag te verzamelen.

Structurele voorlichting aan kinderen over seksualiteit en veilig gebruik van sociale media is noodzakelijk. Door seksuele grenzen te leren respecteren, kan zowel dader- als slachtofferschap worden voorkomen. Daarnaast hebben de aanbieders van sociale media-diensten de verantwoordelijkheid ervoor te zorgen dat deze diensten veilig voor kinderen zijn te gebruiken. Tenslotte heeft de overheid de taak dit goed te reguleren, door met aanbieders duidelijk afspraken te maken over de veiligheid die kinderen geboden moet worden en ervoor te zorgen dat mogelijke misbruikers worden weerhouden of bij misbruik snel worden opgespoord.

In oktober 2013 presenteerde minister Opstelten van Veiligheid en Justitie het eerste Plan van Aanpak Kindersekstoerisme aan de Tweede Kamer met concrete maatregelen. Helaas is er inmiddels een nieuw fenomeen van internationale seksuele uitbuiting zichtbaar: commerciële webcam-kinderseks. Mannen betalen om via internet live deel te nemen aan het misbruik van een kind in een ander land dat seksuele handelingen verricht voor een webcam. Al in 2012 is op de Filipijnen een politieonderzoek gestart naar webcam-kinderseks in samenwerking met de Britse, Australische en Amerikaanse politie. Dit leidde tot 46 arrestaties in verschillende landen, waaronder een Nederlander. Eind 2013 deed Terre des Hommes met behulp van het virtuele meisje 'Sweetie' onderzoek naar dit probleem en baarde veel opzien in de media over de gretigheid waarmee mannen wilden kijken naar seksuele handelingen van Sweetie. UNICEF Nederland en Defence for Children – ECPAT willen dat er internationaal wordt samengewerkt met hulpverleners, politie en justitie en chataanbieders om het probleem aan te pakken en vinden dat er politietoezicht moet komen in chatomgevingen waar kindermisbruikers zich zouden kunnen ophouden.

Interview Fatima (18)

Fatima (18) komt uit Libanon. Ze is op 11-jarige leeftijd naar het gezin van haar oom en tante in Nederland gebracht en werd uitgebuit.

'Door mijn familie in Nijmegen ben ik uitgebuit. Ik moest helpen in het huishouden en mocht niet naar buiten, behalve om de kinderen naar school te brengen. Op een dag ben ik weggelopen en naar de politie gevluht. Daar heb ik aangifte gedaan en kreeg ik een B9-vergunning. Ik moest daarna vaak terugkomen bij de politie om extra verklaringen af te leggen.

De verhoren bij de Rechter Commissaris vond ik heel erg moeilijk. De vragen die de advocaten van de verdachten stelden waren gemeen en ze stelden steeds dezelfde

vraag. Ze geloofden me niet. Mijn mentor mocht gelukkig mee en heeft het toen voor mij opgenomen. Mijn mentor is heel belangrijk voor mij.

Ik heb ook een advocaat maar die heb ik maar twee keer gesproken. Ze was ook niet mee naar het verhoor bij de Rechter Commissaris. Ik heb haar een keer gevraagd waarom ze eigenlijk mijn advocaat is. Ze heeft me uitgelegd dat ze niet overal bij hoeft te zijn en dat ze maar een paar dingen voor me kan doen. Toch zou ik eigenlijk willen dat ze me meer kon helpen.

Mijn verblijfsvergunning is afhankelijk van hoe de strafzaak afloopt.

Tot het einde van de rechtszaak kan ik geen rustig leven leiden. Ik vind dat verschrikkelijk moeilijk.'

Kinderrechten & jeugdstrafrecht

Kinderrechtenbeginselen

- Het belang van het kind en een pedagogische aanpak staan voorop in de toepassing van het jeugdstrafrecht (artikel 3 en 40 IVRK).

- De regering streeft naar de totstandkoming van aparte wetten, procedures, autoriteiten en instellingen voor kinderen die verdacht, vervolgd of veroordeeld worden voor het begaan van een strafbaar feit (artikel 40 lid 3 IVRK).

- Het beleid van de regering is er op gericht om zaken van minderjarigen waar dat mogelijk is 'buiten' het strafrecht om af te doen. Alternatieven voor detentie waaronder zorg, onderwijsvoorzieningen en toezicht en begeleiding zijn in ruime mate beschikbaar en toegankelijk (artikel 40 lid 3, sub b en lid 4 IVRK).

- Vrijheidsbeneming wordt slechts als uiterste maatregel en voor de kortst mogelijke passende duur gehanteerd (artikel 37 sub b IVRK).

- Minderjarigen hebben recht op een volledige eerbiediging van hun privéleven gedurende alle stadia van het strafproces (artikel 16 en artikel 40 lid 2, sub b IVRK).

- Ieder kind dat van zijn of haar vrijheid wordt beroofd, wordt behandeld met menselijkheid en respect waarbij rekening wordt gehouden met zijn of haar leeftijd (artikel 37 sub c IVRK).

Indicatoren	2009	2010	2011	2012	2013	Verskil met 2012
Totaal aantal door de politie gehoorde minderjarige verdachten ¹	54.048	50.969	46.477	41.601	34.772	-16%
Totaal aantal in verzekeringstellingen minderjarigen	8.059	9.234	8.240	7.603	6.963	-8%
Totaal aantal minderjarigen in justitiële jeugdinrichtingen ²	2.557	2.406	2.136	1.999	1.520	-24%
% minderjarigen in voorlopige hechtenis in justitiële jeugdinrichtingen op peildatum ³	73% (=265)	79% (=252)	74% (=219)	75% (=171)	74% (137)	-1%
Gemiddeld aantal dagen voorlopige hechtenis	36	38	40	40	38	-5%
Totaal aantal minderjarigen met een pij-maatregel op peildatum ³	64	47	42	40	30	-25%
Opname 12- en 13-jarigen in een justitiële jeugdinrichting	Niet bekend	33	43	23	27	+17%
Aantal als minderjarige opgenomen personen in de DNA databank voor Strafzaken ⁴	11.693 (23 sept peildatum)	14.800	17.313	20.281	22.649	+12%

Bron: Ministerie van Veiligheid en Justitie, Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI).

1 Bron: Landelijke database GIDS.

2 Aantal minderjarigen dat aanwezig was in een justitiële jeugdinrichting op 1 januari plus het aantal minderjarigen dat in de loop van het jaar in een justitiële jeugdinrichting is geplaatst.

3 Op 1 januari van het daarop volgende jaar. Bijvoorbeeld het cijfer uit 2013 is vastgesteld op 1 januari 2014.

4 Op 31 december van het betreffende jaar.

Beleidsaanbevelingen

- 1 Zorg dat de speciale rechtspositie van minderjarigen in het strafrecht ook bij de ZSM-werkwijze (Zo Simpel, Selectief, Slim en Samenlevingsgericht Mogelijk) gewaarborgd is en dat politie, Openbaar Ministerie en rechterlijke instanties voldoende gespecialiseerd zijn in het werken met minderjarigen. Vertaal hiertoe, naast VN-Kinderrechtenverdragsbepalingen, ook de *EU child friendly guidelines* naar de lokale praktijk.
- 2 Zorg dat minderjarigen tot maximaal drie dagen in een politiecel verblijven. Schrap daartoe artikel 15 Beginselenwet Justitiële Jeugdinstellingen. Onderzoek of de plaatsing van minderjarigen in voorarrest in justitiële jeugdinstellingen een uiterste maatregel is.
- 3 Sluit 12- en 13-jarigen niet in justitiële jeugdinstellingen op, maar pas alternatieven toe.
- 4 Maak een niet-ontvankelijkverklaring mogelijk indien de redelijke termijn in zaken van minderjarigen ruim overschreden wordt.
- 5 Schaf het voorbehoud van Nederland af, dat toepassing van volwassenstrafrecht bij 16- en 17-jarigen mogelijk maakt. Pas de wet aan zodat een pijlmaatregel niet omgezet kan worden in een TBS-maatregel die levenslang kan duren.
- 6 Betrek jongeren bij het nazorg- en resocialisatiebeleid.
- 7 Maak herstelrechtinterventies toegankelijk voor alle jongeren in het jeugdstrafrecht.
- 8 Neem een aparte bepaling op voor minderjarigen in de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden.

Kinderrechten en jeugdstrafrecht

De daling van het aantal kinderen dat met de politie in aanraking komt, is doorgezet. Het percentage kinderen dat in voorarrest zit, blijft echter schrikbarend hoog. Van driekwart van de strafrechtelijk opgesloten kinderen in justitiële jeugdinstellingen is nog niet bekend of ze terecht vast zitten. De zorgen over het hoge aantal opgeslagen DNA-profielen van kinderen blijven ook groot.

1 Obstakels op de weg naar een modern, effectief jeugdstrafrechtstelsel

In 2013 is er door politie en justitie ingezet op een pedagogische aanpak van minderjarige verdachten en veroordeelden. Het aantal jeugdstrafzaken en het aantal minderjarigen dat in een justitiële jeugdinstelling verblijft, blijven stevig dalen. Er wordt meer gebruik gemaakt van alternatieven voor strafvervolgning en vrijheidsbeneming. De politie heeft aparte regels ontwikkeld voor minderjarigen in de politiecel. Het beleid komt daarmee meer in lijn met de doelen van het VN-Kinderrechtenverdrag. Echter, tegelijkertijd staat de rechtspositie van minderjarigen in het jeugdstrafrecht onder druk. Met de invoering van de ZSM-werkwijze kunnen jeugdzaken sneller via de politie of de officier van justitie (OM-afdoening) worden afgedaan. Hiermee komen de rechtswaarborgen van minderjarige verdachten in gevaar. De officier van justitie is immers geen onpartijdige en onafhankelijke kinderrechtster en politie en Openbaar Ministerie zijn niet altijd voldoende gespecialiseerd op het gebied van jeugd. Ook de privacy van minderjarigen staat onder druk, want ook al wordt een OM-afdoening buiten de rechter om opgelegd, het kan toch een belemmering zijn voor het krijgen van een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG). Om de komende jaren daadwerkelijk toe te gaan naar een modern, effectief jeugdstrafrechtstelsel dient Nederland zich extra in te spannen om de speciale positie van minderjarigen in het strafrecht te waarborgen. Dit betekent dat Nederland niet alleen verder moet met de implementatie van artikel 37 en 40 van het VN-Kinderrechtenverdrag, maar ook de relevante EU richtlijnen waaronder de *child friendly guidelines* van de Europese Commissie moet omzetten naar lokaal beleid.

2 Te lang en teveel voorarrest

In 2013 daalde het aantal kinderen dat met de politie in aanraking kwam opnieuw. Er werden 34.772 minderjarigen door de politie gehoord en 6.963 minderjarigen in verzekering gesteld. De korpsleiding van de politie heeft, naar aanleiding van een rapport van Defence for Children, ingezet op een meer kindgericht beleid en voor minderjarigen in de politiecel een aantal maatregelen doorgevoerd. Er is echter nog veel te verbeteren. De termijn die minderjarigen in een politiecel mogen doorbrengen, is te lang. Deze moet verkort worden tot de duur van de in verzekeringstelling, met een maximum van drie dagen. Hiervoor dient artikel 15 Beginselenwet Justitiële Jeugdinstellingen geschrapt te worden.

Het percentage minderjarigen dat in 2013 in een justitiële jeugdinstelling in voorarrest verbleef, is met 74% hoog en daarmee zorgelijk. Onderzocht moet worden of minderjarigen in deze fase wel alleen als uiterste middel en voor de kortst mogelijke passende duur in een justitiële jeugdinstelling verblijven.

3 Sluit geen 12- en 13-jarigen op in justitiële jeugdinstellingen

Uit cijfers van het ministerie van Veiligheid en Justitie (Dienst Justitiële Instellingen) blijkt dat er in 2013 in totaal 27 kinderen van 12 of 13 jaar waren opgesloten in een justitiële jeugdinstelling, met een gemiddelde verblijfsduur van 39 dagen. Voor deze jonge kinderen is opsluiting extra schadelijk vanwege de problemen met school, het gemis van familie, het strafrechtelijk regime en het leeftijdsverschil met groepsgenoten. Stefanie Rap (promotieonderzoek Universiteit Utrecht 2013) concludeert dat kinderen onder de 14 jaar niet volledig begrijpen wat er gebeurt in een juridische setting en wat dat voor hen betekent. Pas als ze ouder zijn, kunnen ze abstractere begrippen aan en verantwoordelijk gehouden worden voor hun gedrag. Defence for Children en UNICEF Nederland vinden dat bij 12- en

25 jaar jeugdstrafrecht en kinderrechten – de deskundige

Wat is er de afgelopen 25 jaar verbeterd in de naleving van kinderrechten?

'Een mijlpaal is de steeds grotere bekendheid van de artikelen 40, 37 en 3 IVRK binnen het jeugdstrafrecht. Binnen de rechterlijke macht en advocatuur vinden discussies plaats over de invulling en betekenis ervan. Op kinderstrafzittingen komt steeds meer begrip voor de noodzaak om jeugdigen te laten participeren. Hopelijk leidt dit tot een visie over 'wat we eigenlijk met een kinderstrafzitting willen bewerkstelligen'. Ook bij beslissingen over de positie van ouders, DNA-afname en de VOG zie je bewegingen van vooral lagere rechtspraak om het cruciale 'belang van het kind' meer en meer te implementeren.'

Welke resultaten moeten er de komende jaren nog geboekt worden?

'De hoogte van de leeftijdsgrens, een kindvriendelijk wetboek van strafvordering en het ontwikkelen van een visie hoe de resocialisatie van jeugdige veroordeelden kan worden verbeterd. Ook de positie van verstandelijke gehandicapte en van allochtone jeugdigen vraagt om meer specifieke aandacht.'

Wat is uw favoriete kinderrecht en waarom?

'Dat is artikel 12 IVRK, het recht om te participeren. Of het nu gaat om scholen, justitiële jeugdinrichtingen of de rechtszitting, we moeten terug naar de jeugdige zelf. Niet door hen verantwoordelijk te maken voor grote en soms zware beslissingen, maar door hun verhaal daarin mee te nemen. Niets is dodelijker dan te horen te krijgen dat ik niet heb geluisterd naar hun verhaal, naar hun perceptie. Als me dat een beetje meer lukt, het liefst ingebouwd in het systeem, ben ik heel tevreden.'

Prof. dr. mr. Isabeth. Mijnaerends
Bijzonder hoogleraar Jeugdstrafrecht
(FJR-leerstoel) en coördinerend jongeren-
officier Midden Nederland.

13-jarigen de pedagogische aanpak onomwonden voorop moet staan. Dit betekent dat het opsluiten in een justitiële jeugdinrichting voor deze jonge kinderen niet mogelijk moet zijn en dat er voor hen altijd een alternatief moet kunnen worden ingezet.

4 Regels voor overschrijding redelijke termijn

Volgens het VN-Kinderrechtenverdrag en de Kalsbeeknormen van het ministerie van Veiligheid en Justitie moeten rechtszaken van minderjarigen 'zonder vertraging' binnen een termijn van zes maanden zijn afgedaan. De Hoge Raad hanteert nog steeds de veel langere termijn van zestien maanden. Uit de jurisprudentie blijkt dat, net als voorgaande jaren, in 2013 deze termijnen regelmatig overschreden worden tot zelfs een periode van ruim drie jaar. Volgens UNICEF Nederland en Defence for Children dient een ernstige overschrijding van de termijn tot een niet ontvankelijk verklaring van het Openbaar Ministerie te kunnen leiden.

5 Adolescentenstrafrecht aanpassen in lijn met het VN-Kinderrechtenverdrag

De inwerkingtreding van het adolescentenstrafrecht op 1 april 2014 biedt nog explicieter dan voorheen de mogelijkheid om in zaken van 16- en 17-jarigen het volwassenenstrafrecht toe te passen. Net als voorgaande jaren pleiten UNICEF Nederland en Defence for Children ervoor het voorbehoud dat dit mogelijk maakt in te trekken. Zeer tegen het jeugdstrafrecht in, is daarbij de nieuwe regeling

waarbij de pij-maatregel ('Jeugd-TBS'), zonder dat een jongere een nieuw strafbaar feit pleegt, kan worden omgezet in een TBS-maatregel voor volwassenen, die levenslang kan duren.

6 Betere nazorg voor bij terugkeer in maatschappij

Veel jongeren ondervinden na een verblijf in een justitiële jeugdinrichting problemen bij terugkeer in de maatschappij. Uit nog niet gepubliceerd onderzoek van de Universiteit Leiden blijkt dat het met 90% van de meisjes die een justitiële jeugdinrichting hebben verlaten, vijf jaar later niet goed gaat. Defence for Children en UNICEF Nederland signaleren dat een groot aantal jongeren na het verlaten van een gesloten instelling zich moeilijk zelfstandig staande kan houden door onder meer schulden, moeite met het vinden van een woning en werk, het ontbreken van een sociaal netwerk waar ze op terug kunnen vallen en gebrek aan hulp bij psychische problemen of het verwerken van traumatische ervaringen. Ten opzichte van 2012 lijken instellingen zich meer bewust van het belang van goede nazorg en resocialisatie. Zorgelijk is de vraag of de gemeenten deze verantwoordelijkheid nemen. Defence for Children en UNICEF Nederland raden gemeenten aan om de stem van jongeren mee te nemen bij het ontwikkelen van nazorgbeleid.

7 Herstelrecht beter toegankelijk

Kinderen moeten kunnen leren van hun fouten en leren zelf een oplossing te vinden voor een conflict of het herstellen van de schade. Door louter te straffen leren zij dat niet. Herstelrecht heeft daarmee een belangrijk plaats in het jeugdstrafrecht. Alle betrokkenen erkennen dat herstelrecht goed werkt. Deze interventies zouden veel toegankelijker moeten zijn voor alle minderjarigen in het strafrecht.

8 Speciale regeling voor DNA-afname bij minderjarigen

Steeds meer mensen staan geregistreerd in de DNA-databank voor Strafzaken vanwege een veroordeling uit hun jeugd. In 2013 kwamen er 2.368 nieuwe profielen bij van minderjarigen. In totaal stonden er op 31 december 2013 22.649 DNA-profielen geregistreerd op basis van een jeugdveroordeling. De Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden maakt onterecht geen onderscheid tussen minderjarigen en volwassenen. UNICEF Nederland en Defence for Children vinden dat er rekening moet worden gehouden met de sterker beschermde privacy, het risico op stigmatisering en de bijzondere positie van minderjarigen in het strafrecht. Dit betekent dat er een aparte bepaling in de wet nodig is die er toe leidt dat er telkens een zorgvuldige belangenafweging wordt gemaakt. Uit de jurisprudentie blijkt dat steeds meer rechtbanken in DNA-zaken van minderjarigen wel degelijk rekening houden met leeftijd en internationale normen.

Interview Stef (13)

Stef (13) heeft een maand in voorarrest in een justitiële jeugdinrichting gezeten. Hij was toen nog maar 12 jaar oud. De aanleiding was een vechtpartij op school. Ook de andere jongens die bij de vechtpartij waren, zijn vastgezet. Het was voor Stef de eerste keer dat hij met de politie in aanraking kwam.

'Ik vond het niet leuk toen ik vast zat. Ik voelde me boos en verdrietig. Er werd niet goed uitgelegd waarom ik naar de gevangenis moest. Ook wist ik niet hoe lang het zou gaan duren. Toen ik na een maand weer thuis was, mocht

ik niet terug naar dezelfde school. Ik ben uiteindelijk na drie maanden thuis zitten tijdelijk op een andere school geplaatst. Daar zit ik nu nog steeds. Ik weet niet of ik nog terug mag naar mijn oude school. Zolang de rechter er niks over heeft gezegd, kan ik niet terug. Het is nu al zes maanden geleden sinds het is gebeurd. Er is nog geen rechtszaak geweest en ik weet dus niet wat er gaat gebeuren en of ik nog straf krijg. Wel heb ik van de rechter tot nu toe huisarrest gehad, waardoor ik maar heel weinig kan doen.'

Kinderrechten & jeugdzorg

Kinderrechtenbeginselen

- **Alle kinderen hebben, zonder onderscheid, recht op toegang tot passende jeugdhulp wanneer zij dit nodig hebben** (artikel 2, 3, 5, 18, 22 lid 2, 23, 24 en 39 IVRK).

- **Kinderen en hun ouders en/of verzorgers worden actief betrokken bij de besluitvorming rond de inzet van jeugdhulp en de invulling en beoordeling van de kwaliteit van de jeugdhulp** (artikel 12, 9 lid 2, 5 en 18 lid 1 IVRK).

- **Alles moet erop gericht zijn het kind op te laten groeien in een veilige gezinsomgeving; dit geldt ook voor kinderen die niet thuis kunnen opgroeien** (artikel 19, 3 lid 2 en 3 en 20 IVRK).

- **De inzet is om jeugdhulp in het gedwongen kader te voorkomen** (artikel 3 lid 2, 9 lid 1, 20, 25 en 37 IVRK).

- **Uithuisplaatsing in een instelling voor gesloten jeugdzorg mag alleen als een uiterste maatregel worden ingezet en voor de kortst mogelijke passende duur** (artikel 3, 20 en 37 sub a IVRK).

- **Voor de zorg voor de jeugd moeten er voldoende middelen beschikbaar zijn** (artikel 3 lid 2 en 3, 4, 18 lid 2 en 19 lid 2 IVRK).

Indicatoren	2009	2010	2011	2012	2013	Verskil met 2012
Kinderen op wachtlijst Bureau Jeugdzorg ¹	1.803	2.873	2.974	2.859	2.536	-11%
Kinderen op de wachtlijst met vervangende zorg ²	1.083	1.540	1.583	1.476	1.373	-7%
Aantal cliënten in residentiële jeugdzorg ³	-	-	11.775	11.875	X	
Aantal jeugdigen in de gesloten jeugdzorg ⁴	2.038	2.952	3.261	X	X	
Aantal nieuwe en/of overgeplaatste jeugdigen in de gesloten jeugdzorg ⁵	-	-	-	1.617	1.503	- 7 %
Aantal kinderen in de pleegzorg ⁶	23.355	24.150	20.498	20.949	X	
Aantal ondertoezichtstellingen ⁷	33.168	32.565	32.062	30.745	27.989	- 9%

1 Voor de jaren 2008-2009 geldt 1 januari als peildatum en is de bron Kamerstukken II 2011-2012 31 839, nr. 137. Vanaf 2010 is de peildatum 1 juli en is de bron Kamerstukken II 2013-2014 31 839, nr. 321.

2 Peildatum 1 juli, Kamerstukken II 2013-2014 31 839, nr. 321.

3 Bron 2011 & 2012: CBS Statline 'Jongeren in provinciaal gefinancierde jeugdzorg; residentiële jeugdzorg'.

4 Jeugdzorg Nederland, Brancherapportage Jeugdzorg 2011. Aantal minderjarigen dat is behandeld in een accommodatie voor gesloten jeugdzorg gedurende het gehele jaar, waarvan 2.579 unieke.

5 Jeugdzorg Nederland, Toeleidingsstelsel Jeugdzorgplus. Betreft unieke jeugdigen nieuw (hernieuwd) geplaatst en/of overgeplaatst in gesloten jeugdzorg instellingen. Cijfer geeft niet, zoals voorgaande jaren, het totale aantal minderjarigen dat is behandeld in een accommodatie voor gesloten jeugdzorg in dat jaar.

6 Bron: Pleegzorg Nederland, Factsheet Pleegzorg.

7 Bron: Kamerstukken II 2013-2014 31 839, nr. 327.

Beleidsaanbevelingen

- 1 Waarborg de continuïteit van alle jeugdhulp in het nieuwe jeugdstelsel en waak ervoor dat er geen ongerechtvaardigde landelijke verschillen ontstaan in de toegang tot en de kwaliteit van jeugdhulp.
- 2 Garandeer dat alle minderjarigen de jeugdhulp krijgen die ze nodig hebben en stel hiervoor landelijk uniforme minimumeisen.
- 3 Pas de Jeugdwet zo aan dat deze geen onderscheid maakt tussen rechtmatig en niet-rechtmatig in Nederland verblijvende minderjarigen.
- 4 Zie erop toe dat een plaatsing in een instelling voor gesloten jeugdzorg een uiterst middel is en plaats geen minderjarigen in de gesloten jeugdzorg zonder voorafgaande rechterlijke toets.
- 5 Zie erop toe dat de besluitvorming over een ondertoezichtstelling en/of uithuisplaatsing van een kind zorgvuldiger plaatsvindt.
- 6 Verbeter de zorg aan zestien-plussers die een pleeggezin of instelling verlaten.

Kinderrechten en jeugdzorg

Nederland staat aan de vooravond van de transitie jeugdzorg. Per 1 januari 2015 treedt de nieuwe Jeugdwet in werking en komt de verantwoordelijkheid voor alle vormen van jeugdhulp bij de gemeenten te liggen. De gedachte is dat gemeenten de jeugdhulp zo beter kunnen afstemmen op de lokale situatie en de specifieke behoeften van jeugdigen en hun ouders. Dit biedt kansen om er bijvoorbeeld voor te zorgen dat kinderen en ouders/verzorgers daadwerkelijk actief betrokken worden bij de besluitvorming, invulling en beoordeling van de jeugdhulp. UNICEF Nederland en Defence for Children steunen de gedachte achter het nieuwe jeugdstelsel. Tegelijkertijd hebben zij zorgen over de gevolgen van de stelselherziening voor de naleving van kinderrechten.

1 Waarborg continuïteit en waak voor rechtsongelijkheid

De continuïteit van de jeugdhulp moet te allen tijde gegarandeerd zijn. Volgens de derde rapportage van de Transitiecommissie Stelselherziening Jeugd hebben de meeste gemeenten en regio's nog geen afspraken gemaakt met zorgaanbieders over de continuïteit van zorg in 2015. Bovendien kunnen de beleidsvrijheid van de gemeenten bij de inkoop van zorg, het organiseren van de toegang tot zorg en de bezuinigingen mogelijk tot gevolg hebben dat een kind met bepaalde problematiek in de ene gemeente wel gespecialiseerde en passende jeugdhulp krijgt, maar in een andere gemeente niet. UNICEF Nederland en Defence for Children roepen de regering op continuïteit te waarborgen in de jeugdzorg en alert te zijn op rechtsongelijkheid.

2 Garandeer jeugdhulp voor alle minderjarigen die dat nodig hebben

De huidige Wet op de jeugdzorg geeft een 'recht op jeugdzorg'. Dit recht verdwijnt. Het verzekerde recht op jeugd-ggz, via de Zorgverzekeringswet, verdwijnt ook. Hiervoor in de plaats komt de jeugdhulpplicht: de plicht van gemeenten om voorzieningen te treffen voor minderjarigen wanneer dat nodig is, zodat een minderjarige veilig en gezond kan opgroeien. Tijdens het debat over de Jeugdwet in de Eerste Kamer deed de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport een vergaande toezegging. Hij verzekerde dat de jeugdhulpplicht betekent dat gemeenten verplicht zijn zorg te regelen als de professional van mening is dat zorg nodig is, ook als hiervoor geen budget meer beschikbaar is (*Kamerstukken I 2013-14, 33 684, nr. 19, p. 55*). De praktijk zal moeten uitwijzen of deze toezegging genoeg is. UNICEF Nederland en Defence for Children roepen op te garanderen dat alle minderjarigen de jeugdhulp krijgen die ze nodig hebben en hiervoor landelijk uniforme minimumeisen te stellen.

3 Schrap uitsluiting ongedocumenteerde kinderen in de Jeugdwet

UNICEF Nederland en Defence for Children vinden het onaantvaardbaar dat de nieuwe Jeugdwet kinderen met verschillende verblijfsstatussen ongelijk behandelt. Volgens de Jeugdwet zijn gemeenten alleen verplicht voorzieningen te treffen voor rechtmatig in Nederland verblijvende minderjarigen. De wettelijke uitsluiting van niet-rechtmatig in Nederland verblijvende minderjarigen in de Jeugdwet is in strijd met artikel 2 van het VN-Kinderrechtenverdrag. Hierin staat dat kinderen niet op grond van 'een omstandigheid' van het kind of zijn ouder beperkt mag worden in zijn toegang tot de Verdragsrechten. In het concept Uitvoeringsbesluit Jeugdwet wordt dit deels gerepareerd, maar toch zijn er beperkingen. Zo wordt de duur van het besluit over de benodigde jeugdhulp voor deze groep kinderen beperkt tot een half jaar. Daarnaast geldt er een verhoogde motiveringsplicht voor plaatsing in een pleeggezin en mag de hulp niet doorlopen als het kind achttien jaar wordt. UNICEF Nederland en Defence for Children betreuren het dat de wetgever de kans niet heeft gegrepen om dit onderscheid met de nieuwe Jeugdwet niet langer te maken. Zij vinden het ontoelaatbaar dat er in de wet en in het uitvoeringsbesluit onderscheid wordt gemaakt tussen rechtmatig en niet-rechtmatig in Nederland verblijvende minderjarigen en dringen er op aan de Jeugdwet op dit punt te wijzigen.

25 jaar kinderrechten en jeugd- zorg – de deskundige

Wat is er de afgelopen 25 jaar verbeterd in de naleving van kinderrechten?

'Elk kind bouwt een gehechtheidsrelatie op met zijn opvoeder en er is meer aandacht voor de mogelijke schade die een doorbreking van deze relatie, bijvoorbeeld door een uithuisplaatsing, kan opleveren. Ook is er bij een uithuisplaatsing steeds meer aandacht voor het recht van kinderen op gezinsvervangende zorg in een pleeggezin of gezinshuis, zodat het kind een nieuwe gehechtheidsrelatie kan opbouwen. De belangen van het kind bij beslissingen over maatregelen van kinderbescherming staan steeds meer voorop.'

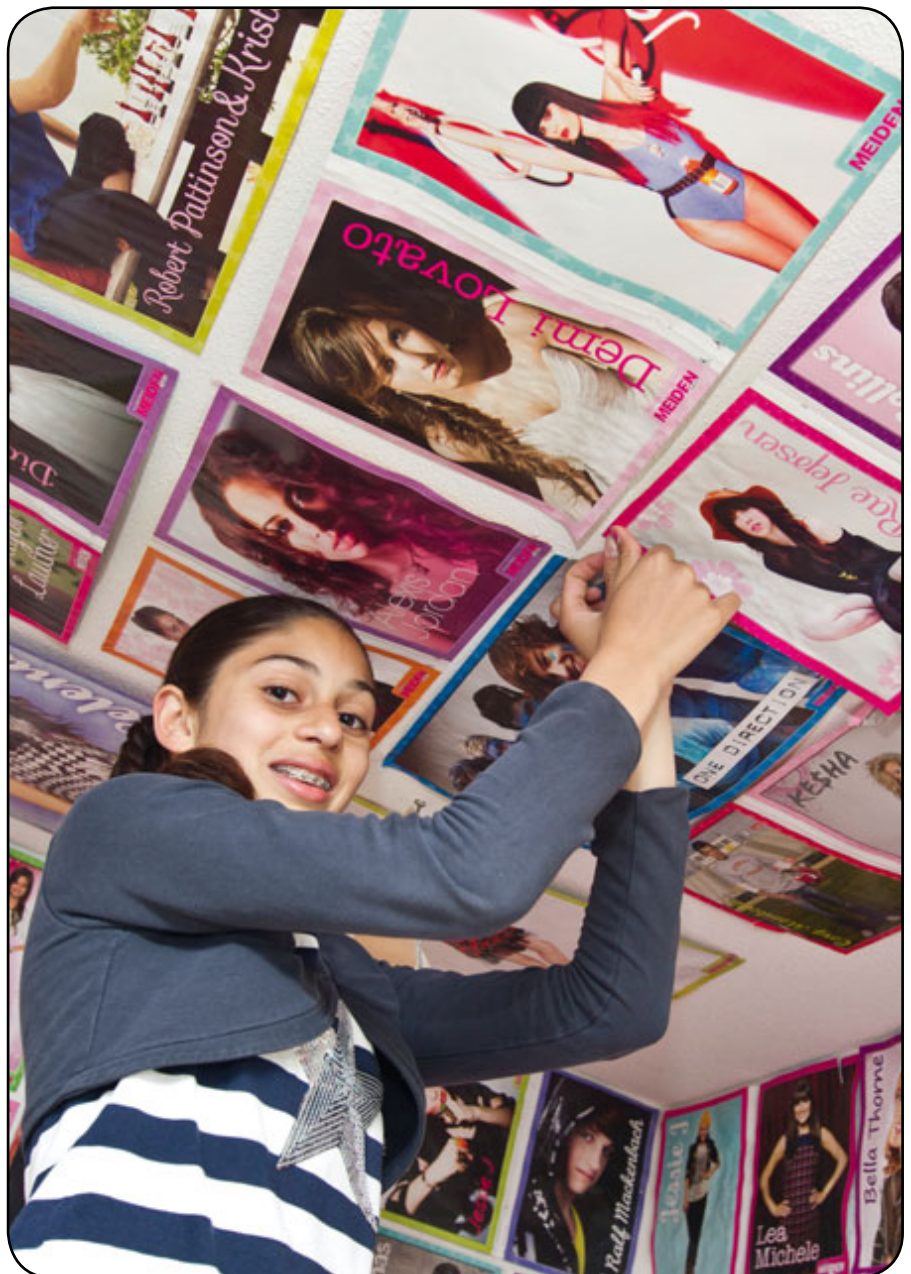
Welke resultaten moeten er de komende jaren nog geboekt worden?

'Ik vind dat kinderen nog meer betrokken moeten worden in procedures van jeugdzorg en jeugdbescherming. Ook moeten zij in juridische procedures bijstand krijgen. Het gebeurt nog te weinig dat zij bij een (mogelijk) conflict met de ouders door bijvoorbeeld een bijzondere curator, worden bijgestaan.'

Wat is uw favoriete kinderrecht en waarom?

'Het recht van het kind om zijn eigen mening te vormen en uiten (artikel 12). Aan deze mening dient "passend belang" te worden gehecht in overeenstemming met de "leeftijd en rijpheid" van het kind. Dit vraagt telkens om een afweging: hoe staat het met de ontwikkelende vermogens van het kind en wat betekent dit voor het passend belang hechten aan zijn mening? Het neemt minderjarigen serieus, terwijl tegelijkertijd wordt erkend dat het kind bij het realiseren van dit recht ook begeleid en ondersteund moet worden.'

Prof. mr. drs. Mariëlle Bruning,
hoogleraar Jeugdrecht Universiteit Leiden

4 Gesloten jeugdzorg: als uiterst middel met rechterlijke toets

Defence for Children ziet op de Helpdesk Kinderrechten dat gesloten jeugdzorg niet altijd als uiterste maatregel wordt ingezet. Plaatsing in de gesloten jeugdzorg is een vorm van vrijheidsbeneming waarbij als harde eis geldt dat de plaatsing slechts als uiterste maatregel mag worden ingezet en alleen voor de kortst mogelijke duur. Hierop dient streng te worden toegezien. De aanbeveling van UNICEF Nederland en Defence for Children in het Jaarbericht Kinderrechten 2013 om de rechtspositie van minderjarigen in de gesloten jeugdzorg te versterken, is niet opgevolgd. Er is zelfs sprake van een verslechtering omdat de nieuwe Jeugdwet het mogelijk maakt om kinderen in de gesloten jeugdzorg op te nemen zonder een direct hieraan voorafgaande rechterlijke toets. Dat kan via de zogenoemde voorwaardelijke machtiging: een jongere wordt pas opgesloten als de jongere of zijn omgeving de voorwaarden niet kunnen vervullen. Hoewel de machtiging wordt afgegeven door een rechter, wordt de beslissing om tot tenuitvoerlegging van de machtiging over te gaan, genomen door de jeugdhulpaanbieder. Deze nieuwe voorwaardelijke machtiging biedt belangrijke mogelijkheden om het aantal jeugdigen dat geplaatst wordt in de gesloten jeugdzorg terug te brengen door te fungeren als 'stok achter de deur'. Maar het ontbreken van een rechterlijke toets op het moment van de opsluiting, is in strijd met het internationale recht.

5 Zorgvuldiger besluiten tot ondertoezichtstelling en uithuisplaatsing

Met 27.989 ondertoezichtstellingen ligt dit aantal, voor het eerst sinds 2007, onder de 30.000. Ook het aantal uithuisplaatsingen bij een ondertoezichtstelling daalt. In het laatste kwartaal van 2012 bedroeg het aantal onder toezicht gestelde minderjarigen dat tevens uit huis was geplaatst 11.796. Een half jaar later was dit 11.331 (*Kamerstukken II* 2013-14, 31 839, nr. 327). De dalende trend is positief maar er blijven zorgen bestaan omtrent de kwaliteit van de jeugdbescherming.

In het rapport *'Is de zorg gegrond?'* uit 2013 stelt de Kinderombudsman dat fouten in het onderzoeksproces en rapportages in de besluitvorming rond ondertoezichtstellingen en uithuisplaatsingen regelmatig voorkomen. Dat varieert van te eenzijdige duiding van incidenten tot het vermengen van feiten en meningen, onzorgvuldige bronvermelding tot het formuleren van niet navolgbare conclusies. UNICEF Nederland en Defence for Children roepen de regering op te waarborgen dat de besluitvorming over een ondertoezichtstelling en/of uithuisplaatsing van een kind met de grootst mogelijke zorgvuldigheid plaatsvindt en sluiten zich aan bij de aanbevelingen van de Kinderombudsman.

UNICEF Nederland en Defence for Children zijn verheugd dat de Tweede Kamer onlangs het amendement 'inhuishuisplaatsing' van de PvdA heeft aangenomen (*Kamerstukken II* 2013-14, 33 684, nr. 80). De Jeugdwet regelt daarmee dat bij een uithuisplaatsing het kind bij voorkeur in een pleeggezin of gezinsomgeving wordt opgevangen, tenzij dit aantoonbaar niet in het belang is van de minderjarige. Hiermee is een belangrijk beginsel uit artikel 20 van het VN-Kinderrechtenverdrag wettelijk vastgelegd.

6 Verbeter nazorg

Jongeren die een tijd in een pleeggezin of instelling verblijven, worden vaak onvoldoende voorbereid op een zelfstandig bestaan. Hierdoor komen ze dikwijls (opnieuw) in de problemen. UNICEF Nederland en Defence for Children willen dat jongeren in pleeggezinnen en instellingen zo vroeg mogelijk worden voorbereid op zelfstandigheid met een duidelijk plan voor de toekomst en in afstemming met de jongere en zijn wensen. Gemeenten wordt aangeraden de stem van jongeren mee te nemen bij het ontwikkelen van beleid gericht op voorbereiding op en begeleiding naar zelfstandigheid.

Interview Kris (18) en Ben (18)

Kris (18 jaar) is opgegroeid met haar ouders en broertje en zusje. Haar ouders hebben beiden psychische problemen waardoor ze de zorg voor Kris niet meer aan konden. Eerst verbleef ze tijdens weekenden en vakanties in een pleeggezin. Uiteindelijk is ze er volledig gaan wonen.

'Het wonen in een pleeggezin ging in principe goed, maar ik heb 13 verschillende gezinsvoogden gehad. De communicatie was niet prettig, sommige heb ik niet eens ontmoet. Onlangs is het uit de hand gelopen in het pleeggezin en ben ik overgeplaatst naar een netwerkpleeggezin. De hulpverlening stopte toen ik 18 werd. Ik moet op mezelf gaan wonen maar kan geen woning urgentieverklaring krijgen, daarvoor moet je uit een instelling komen of op jezelf hebben gewoond.'

Ben (18 jaar) kwam op zijn 16e voor het eerst in aanraking met jeugdzorg. Hij is nu 18 en moet alles zelf regelen, ook studiefinanciering.

'Ik moest zelf uitzoeken hoe het werkte. Ik had een handtekening nodig van mijn vader, maar daar heb ik geen contact meer mee. Ook moest ik een verklaring hebben van een instelling, maar niemand wist welke. Door Bureau Jeugdzorg ben ik van het kastje naar de muur gestuurd. En niemand vertelde bijvoorbeeld dat ik een zorgverzekering moet afsluiten of dat ik zorgtoeslag kon aanvragen. Ik had met praktische zaken veel beter geholpen kunnen worden.'

Kinderrechten & migratie

Kinderrechtenbeginselen

- **Het belang van het kind staat voorop in het vreemdelingenbeleid** (artikel 2, 3, 10 en 22 IVRK).

- **Kinderen hebben recht op een goede ontwikkeling en op respect voor hun identiteit en privéleven** (artikel 6, 8 en 16 IVRK).

- **Alle rechten gelden voor alle kinderen; kinderen mogen niet op grond van hun verblijfsstatus worden uitgesloten van hun sociale rechten** (artikel 2, 24, 27 en 28 IVRK).

- **Kinderen horen bij hun ouders op te groeien, tenzij dat niet in hun belang is** (artikel 9 en 10 IVRK).

- **Alleenstaande minderjarige vreemdelingen hebben recht op extra bescherming** (artikel 2, 20, en 22 IVRK).

- **Kinderen mogen alleen als uiterste maatregel en voor de kortst mogelijke duur gedetineerd worden** (artikel 37 sub b IVRK).

Indicatoren	2009	2010	2011	2012	2013	Verskil met 2012
Aantal alleenstaande minderjarigen in vreemdelingenbewaring/grensdetentie	300	220	90	70	30	-57%
Aantal kinderen in gezinnen vreemdelingenbewaring/grensdetentie	-	230	320	350	280	-20%
Aantal aanvragen verblijf van kind bij ouder in Nederland	9.210	8.450	9.610	9.840	8.890	- 10%
Aantal afgehandelde aanvragen kind bij ouder in Nederland	8.450	10.410	8.800	9.980	9.300	- 7%
Percentage afwijzingen aanvragen verblijf van kind bij ouder in Nederland	39%	48%	59%	57%	27%	-30%
Aantal minderjarigen langer dan vijf jaar in Nederland en in procedure	700 ¹	860 ¹	810 ¹	X	600 ²	
Aantal minderjarigen langer dan vijf jaar in de asielopvang ¹	290	200	110	170	180	+ 6%

Bronnen: Cijfers 2009-2011: Brief van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 11 mei 2012. Cijfers 2012-2013: Brieven van het Ministerie van Veiligheid en Justitie van 7 mei 2013 en 25 maart 2014.

1 Op 1 januari van het daarop volgende jaar. Bijvoorbeeld het cijfer 2013 is vastgesteld op 1 januari 2012.

2 Dit is een zeer grove schatting, gebaseerd op de procedures voor het Kinderpardon.

Van de 1780 afwijzingen (peildatum 1 april 2014, voldeden 480 zaken niet aan het criterium van vijf jaar verblijf in Nederland (*Kamerstukken II* 2013/14, 19 637, nr. 1909). Kijkend naar de verhouding kinderen en gezinsleden bij de toegekende Kinderpardonvergunningen, zou naar schatting iets minder dan de helft van de 1300 aanvragers die wel vijf jaar in Nederland zijn, minderjarig zijn. Het cijfer is niet vergelijkbaar met voorgaande jaren omdat veel aanvragers van het Kinderpardon eerder misschien niet meer in procedure waren, daarom is er geen percentage van voor- of achteruitgang berekend. De IND kon vanwege een verandering in het datasysteem dit cijfer nog niet leveren.

Beleidsaanbevelingen

- 1 Pas het Kinderpardon toe op alle kinderen en jongeren die voor hun achttiende levensjaar langer dan vijf jaar in Nederland waren en een verblijfsprocedure hebben doorlopen.
- 2 Zet geen kinderen in vreemdelingendetentie en creëer een wettelijk verbod op het toepassen van grensdetentie en vreemdelingenbewaring bij kinderen.
- 3 Stop het voortdurend verhuizen van asielzoekerskinderen.
- 4 Vang gezinnen met kinderen op in kindvriendelijke asielzoekerscentra, schaf de gezinslocaties af, regel terugkeer vanuit reguliere asielzoekerscentra.
- 5 Creëer een speciale kindervergunning voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen als zij (nog) niet terug kunnen keren naar hun land van herkomst.
- 6 Sluit de grootschalige opvangcentra voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen en vang hen zoveel mogelijk op in pleeggezinnen of in kleine woongroepen.
- 7 Geef achtergebleven jongeren die eerder nadeel ondervonden van inmiddels hersteld gezinsherenigingsbeleid maar die nu volwassen zijn, een nieuwe kans om zich bij hun ouders in Nederland te voegen.

Kinderrechten en migratie

Het Kinderpardon betekent een belangrijke verbetering in de positie van kinderen in het migratierecht, al zijn de regels nog niet helemaal in lijn met het VN-Kinderrechtenverdrag. Er is goed nieuws over het aantal kinderen dat op grond van hun verblijfsstatus in de cel zit en de versoepelde gezinshereniging voor biologische kinderen van vluchtelingen in Nederland.

1 Kinderpardon moet kindvriendelijker

Op 1 februari 2013 kwam het jarenlang bevochten Kinderpardon tot stand. Van de 3.280 aanvragen zijn er tot 1 april 2014 in totaal 1450 aanvragen ingewilligd. Dit betreft 675 kinderen die zelf aan de voorwaarden voldoen en 775 gezinsleden (ouders en overige gezinsleden). Kijkend naar de kinderen die wel vijf jaar in Nederland waren, zijn de belangrijkste uitgesloten groepen: kinderen die geen asiel hebben aangevraagd (430 kinderen en gezinsleden), jongeren die ouder zijn dan 21 jaar (190), gezinnen en alleenstaande jongeren die niet steeds in beeld zijn geweest van de Rijksoverheid (300 kinderen en gezinsleden) (*Kamerstukken II* 2013-14, 19 637, nr. 1809). Jarenlang zette de overheid uitgeprocedeerde gezinnen met kinderen op straat. De meeste vonden ergens onderdak in de gemeentelijke noodopvang of bij particulieren. Daardoor zijn ze uit zicht van de Rijksoverheid geraakt, maar deze kinderen waren wel bekend bij de lokale overheid, scholen en hulpverleners. UNICEF Nederland en Defence for Children achten het in strijd met het VN-Kinderrechtenverdrag dat deze in Nederland gewortelde kinderen en jongeren zijn uitgesloten van het Kinderpardon.

UNICEF Nederland en Defence for Children hebben daarnaast grote zorgen over het feit dat de Kinderpardonvergunning een collectieve gezinsvergunning is. Als een ouder niet aan de criteria voldoet, krijgt het kind dat zelf wel aan de criteria voldoet toch geen vergunning. Dat is in strijd met artikel 2 lid 2 van het VN-Kinderrechtenverdrag, dat bepaalt dat kinderen niet gediscrimineerd mogen worden vanwege gedrag van hun ouders.

2 Geen kinderen in vreemdelingendetentie

Er hebben in 2013 aanzienlijk minder kinderen in vreemdelingendetentie gezeten vergeleken met voorgaande jaren. UNICEF Nederland en Defence for Children zien hierin een belangrijke vooruitgang in het naleven van het kinderrechtelijk beginsel dat kinderen alleen van hun vrijheid mogen worden beroofd als het niet anders kan.

Sinds 2011 worden alleenstaande minderjarige vreemdelingen alleen nog op grond van 'contra-indicaties' in vreemdelingendetentie gezet, bijvoorbeeld omdat ze zich meerdere malen aan toezicht hebben onttrokken. De 30 alleenstaande kinderen die in 2013 in vreemdelingendetentie zaten, verbleven daar gemiddeld 38 dagen. In september 2013 kondigde de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie aan in beginsel geen gezinnen met kinderen meer te detineren vlak voor hun uitzetting. Dit verklaart de daling van dit cijfer. In 2013 zaten nog 160 kinderen in vreemdelingenbewaring, gemiddeld voor vijf dagen.

Op het terrein van grensdetentie is nog niets verbeterd. In 2013 werden 120 kinderen in grensdetentie gezet nadat ze met hun ouders op Schiphol asiel hadden aangevraagd.

De Coalitie Geen Kind in de Cel bracht een publicatie uit over kinderen en ouders in vreemdelingendetentie (*Papa, hebben we iets ergs gedaan?*, januari 2014). Hieruit blijkt dat kinderen en hun ouders de detentietijd als zeer ingrijpend hebben ervaren en nog steeds schadelijke gevolgen hiervan ondervinden. De Coalitie pleit voor een wettelijk verbod op het detineren van kinderen op grond van hun verblijfsstatus, zoals ook België en Spanje kennen. In december 2013 heeft de staatssecretaris het wetsvoorstel Wet terugkeer en vreemdelingenbewaring ter consultatie voorgelegd. Hierin zou een dergelijk wettelijk verbod op zijn plaats zijn.

25 jaar kinderrechten & migratie – de deskundige

Wat is er de afgelopen 25 jaar verbeterd in de naleving van kinderrechten?

Het VN-Kinderrechtenverdrag heeft een zeer belangrijke rol gespeeld bij het erkennen van de bijzondere (rechts)positie van minderjarige vreemdelingen. Dit heeft doorgevoerd in Europese richtlijnen en verordeningen en ook in het Europese Handvest voor de Grondrechten. Via deze Europese wetgeving werkt het VN-Kinderrechtenverdrag nu door in het vreemdelingenrecht van Nederland en van de andere Europese lidstaten.

Welke resultaten moeten er de komende jaren nog worden geboekt?

Het migratierecht wordt vrijwel uitsluitend bezien vanuit de (rechts)positie van volwassenen. De specifieke rechtspositie van minderjarigen moet veel duidelijker een rol gaan spelen bij de afweging tussen enerzijds het recht van Staten om te bepalen wie zij tot hun grondgebied toelaten en anderzijds het recht van de migrant op toelating of verblijf vanwege bijzondere omstandigheden. Op dit punt is nog veel winst te boeken.

Wat is uw favoriete kinderrecht?

De regel dat kinderen niet de dupe mogen worden van het gedrag van hun ouders vind ik de mooiste regel uit het VN-Kinderrechtenverdrag. In artikel 2 lid 2 van het Verdrag staat dat kinderen niet mogen worden achtergesteld vanwege het gedrag of de opvattingen van hun ouders of voogden. Een heel belangrijke regel die de Hoge Raad er in 2012 toe bracht om het op straat zetten van kinderen zonder een verblijfsvergunning te verbieden.

Prof. mr. Peter Rodrigues,
hoogleraar immigratierecht aan
de Universiteit Leiden

3 Kinderen verhuizen te vaak tijdens asielprocedures

Kinderen moeten gemiddeld één keer per jaar verhuizen tijdens de asielprocedure. Dat schaadt hun cognitieve, emotionele en sociale ontwikkeling (*Ontheemd. Verhuizingen van asielzoekerskinderen in Nederland*, Werkgroep Kind in azc, januari 2012). Wetenschappelijk onderzoek over het effect van verhuizen op de gezondheid van kinderen in asielzoekerscentra wijst uit dat kinderen die in korte tijd vaak moeten verhuizen meer psychische en psychosomatische klachten hebben (S. Goossens ea, *International Journal of Epidemiology*, 2014; 43, p. 94-104). De overheid heeft steeds meer aandacht voor het probleem gekregen. Uit de Rapportage Vreemdelingenketen 2013 blijkt het aantal verhuizingen met meer dan de helft te zijn afgenomen vergeleken met 2012. Toch is er nog geen bereidheid om minimaal drie verhuizingen die samenhangen met de verschillende fases in de asielprocedure aan te pakken. De Werkgroep Kind in azc pleit ervoor kinderen op te vangen op een vaste, kindvriendelijke plek gedurende de gehele asielprocedure.

4 Gezinslocaties moeten worden afgeschaft

Nederland telt op het moment van schrijven acht gezinslocaties waar ongeveer 1150 kinderen verblijven die zijn uitgeprocedeerd. Het afgelopen jaar is er nauwelijks iets verbeterd aan de zorgwekkende situatie van de kinderen daar. Kinderen ervaren de verhuizing van een asielzoekerscentrum naar een gezinslocatie als de moeilijkste in de lange reeks verhuizingen. Ze voelen zich weggestopt, geïsoleerd van de samenleving. De overheid vindt dat gezinslocaties noodzakelijk zijn omdat de kinderen geen recht meer zouden hebben op opvang in reguliere asielzoekerscentra en omdat dit de terugkeer naar het land van herkomst zou bevorderen. Uit de laatst beschikbare cijfers blijkt echter dat maar 8% van de gezinnen is teruggekeerd vanuit een gezinslocatie (*Kamerstukken II 2013-13*, 29 344, nr. 107). De Werkgroep Kind in azc pleit voor afschaffing van de gezinslocaties in de huidige vorm en voor intensieve, individuele terugkeerbegeleiding vanuit reguliere asielzoekerscentra.

5 Bescherm alleenstaande minderjarige vreemdelingen

In februari 2014 publiceerde Defence for Children het rapport *Implementatie van de kwaliteitsstandaarden voor voogden van alleenstaande minderjarige vreemdelingen in praktijk, beleid en wetgeving*. Daaruit blijkt dat het voor voogden vaak moeilijk is om het belang van de kinderen prioriteit te geven omdat dit belang in het strenge migratiebeleid ondergesneeuwd is geraakt.

Op 1 juni 2013 is nieuw beleid voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen in werking getreden. Daarin is de speciale status afgeschaft waarop deze jongeren voorheen recht hadden als ze geen aanspraak konden maken op asielbescherming maar ook nog niet terug konden naar hun land van herkomst. UNICEF Nederland en Defence for Children hebben bij herhaling hun zorgen uitgesproken over het feit dat de speciale kindervergunning voor deze groep verdwenen is. Soms is Nederland de aangewezen plek om een kind (tijdelijk) te beschermen, ook al voldoet het kind niet precies aan de definitie van vluchteling.

6 Sluit campussen voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen

Al sinds maart 2013 pleit een Kamermeerderheid voor kleinschalige opvang van alleenstaande jongeren omdat de huidige campussen schadelijk zijn voor hun ontwikkeling (*De rol van voogden in de bescherming tegen kinderhandel en uitbuiting*, rapport GATE 2013). In 2013 vertrokken er 160 alleenstaande minderjarige vreemdelingen zonder toezicht uit de COA-opvang. UNICEF Nederland en Defence for Children vinden dat kinderen zoveel mogelijk in gezinsverband moeten worden opgevangen, zo staat het ook in het VN-Kinderrechtenverdrag.

7 Gezinshereniging: in het belang van het kind

De verbeteringen die in de vorige kabinetsperiode zijn doorgevoerd voor nareizende biologische kinderen die zich willen herenigen met hun vluchtelingenouder(s) in Nederland, zijn voor het eerst zichtbaar in de cijfers. Sinds 16 juli 2012 mogen zij hun familieband aantonen met een DNA-test (*Kamerstukken II 2011-12, 19637, nr. 1568*). Voorheen werden de kinderen onderworpen aan voor hen moeilijke en lange interviews. Het percentage afwijzingen van deze specifieke groep daalde daarmee van 78% in 2012 tot 37% in 2013. UNICEF Nederland en Defence for Children zijn opgelucht dat hiermee een langdurend drama voor veel achtergebleven vluchtelingenkinderen tot een einde is gekomen. Voor kinderen die gedurende voorgaande jaren nog wel te maken hadden met de moeilijke interviews op de ambassade, en die inmiddels achttien jaar zijn geworden, wordt geen rechtsherstel geboden (*Kamerstukken II 2013-14, 19 637, nr. 1797*). UNICEF Nederland en Defence for Children vinden dat zij recht hebben op een tweede kans om eindelijk naar hun ouders te kunnen komen.

Interview Chris (7)

In de zomer van 2013 ging heel vroeg in de ochtend de bel in het huis van de 7-jarige Chris uit Irak. Hij werd met zijn moeder en broertje thuis opgehaald om in vreemdelingenbewaring gezet te worden. Zijn vader heeft een verblijfsvergunning als erkende vluchteling maar de rest van het gezin niet.

'Ik hoorde meteen dat het politie was. Er was al een paar keer politie aan de deur geweest. Ik was al wakker. Het was ook nog de maand dat ik jarig was. Maar ik was gelukkig al jarig geweest.

We werden naar de gevangenis gebracht.

Ongeveer drie keer per dag mocht je uit de kamer. Dan mocht je in een zaal spelen. Maar er was helemaal geen

speelgoed voor kinderen zoals ik. Alles was alleen voor grote mensen, zoals hele moeilijke puzzels. Buiten was ook niks te doen. Je kon de lucht ook niet goed zien, er waren draden boven en er was een hele hoge muur. Als je over die draden klimt, ga je dood.

Ik heb op tv andere gevangenen gezien. Die zijn nog erger dan waar wij zaten. Maar wij horen niet in een gevangenis. Daar zitten mensen die iemand vermoord hebben. Ik heb dat tegen niemand gezegd maar ik moest daar wel veel over nadenken.

Je gaat toch twijfelen over of je iets verkeerd hebt gedaan. Ik moest steeds tegen mezelf zeggen dat ik niks fout had gedaan.'

Kinderrechten & kindermishandeling

Kinderrechtenbeginselen

- Kinderen moeten worden beschermd tegen alle vormen van kindermishandeling binnen en buiten het gezin (artikel 19 en 34 IVRK).

- Ouders worden actief ondersteund bij de opvoeding van hun kind (artikel 5 en 18 IVRK).

- Het belang van het kind staat centraal in de preventie en aanpak van kindermishandeling (artikel 3, 19 en 39 IVRK).

- Kinderen moeten worden betrokken in de ontwikkeling en uitvoering van het beleid ter voorkoming van kindermishandeling (artikel 12 IVRK).

- Mishandelde kinderen en hun ouders moeten passend geholpen en ondersteund worden (artikel 3, 18, 19 en 39 IVRK).

Indicatoren	2008	2009	2010	2011	2012	2013 ¹
Aantal wachtenden AMK langer dan vijf dagen ²	395	279	15	X ⁵	X ⁵	X ⁵
Aantal AMK-onderzoeken ³	16.156	16.587	18.076	19.254	19.453	X ⁴
Aantal AMK-adviezen ³	36.790	42.849	43.925	46.739	45.887	X ⁴
Gemiddelde doorlooptijd in weken tussen melding en einde onderzoek AMK ⁴	11,5	11,3	11,1	X ⁵	X ⁵	X ⁵

1 UNICEF Nederland en Defence for Children vinden het zorgelijk dat er over 2013 (nog) geen cijfers beschikbaar zijn op de genoemde indicatoren. Gemeenten hebben deze cijfers nodig voor het bepalen van hun beleid op en de inkoop van zorg in het nieuwe jeugdstelsel.

2 Bron: Kamerstukken II 2010-11 31 839, nr. 51.

3 Bron: Jaarrapportage AMK.

4 Bron: Brancherapportage Jeugdzorg 2010, Jeugdzorg Nederland. De cijfers gaan over het eerste kwartaal van het betreffende jaar.

5 De cijfers zijn vanaf 2011 niet meer beschikbaar.

Beleidsaanbevelingen

- 1 Voer landelijke regie over de preventie en aanpak van kindermishandeling door gemeenten te sturen in het beschikken over een gedegen beleid en de monitoring daarvan.
- 2 Betrek het perspectief van kinderen in de ontwikkeling en uitvoering van beleid gericht op de preventie en aanpak van kindermishandeling.
- 3 Geef specifieke aandacht aan kinderen die extra risico lopen om slachtoffer te worden van mishandeling.
- 4 Maak vaart met het toezicht op de implementatie van de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.
- 5 Investeer in het vergroten van de deskundigheid en vaardigheden van (toekomstige) beroepskrachten over kindermishandeling en zorg voor structurele aandacht voor kindermishandeling in beroepsopleidingen.
- 6 Zorg dat ieder mishandeld kind een zorgvuldig en deskundig diagnostisch multidisciplinair onderzoek en gespecialiseerde hulp kan krijgen.
- 7 Verbeter de rechtspositie van minderjarige slachtoffers en getuigen en investeer in de strafrechtelijke aanpak van kindermishandeling.

Kinderrechten en kindermishandeling

Net als in 2012, was er in 2013 veel politieke en maatschappelijke aandacht voor de preventie en aanpak van kindermishandeling. Desondanks lijkt er niet veel te zijn verbeterd en zijn alle aanbevelingen uit het Jaarbericht Kinderrechten 2013 nog van kracht. UNICEF Nederland en Defence for Children vinden het een grote zorg dat ondanks alle aandacht en met de inzet van een Taskforce Kindermishandeling er nog geen zichtbare verbetering is. Ook is het verontrustend dat de tijd die kinderen moeten wachten bij het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK) niet meer geregistreerd wordt. Snel reageren is juist geboden bij signalen van kindermishandeling en of dat op dit moment voldoende gebeurt, is niet te controleren.

1 Voer landelijke regie en gedegen gemeentelijk beleid

Met de invoering van de Jeugdwet op 1 januari 2015 worden gemeenten verantwoordelijk voor de brede aanpak van kindermishandeling. Uit onderzoek van de Kinderombudsman in 2014 blijkt dat in veel gemeenten het beleid voor de preventie en aanpak van kindermishandeling en de monitoring van de implementatie tekort schiet (*Gemeentelijke preventie van kindermishandeling. Van papier naar werkelijkheid, De Kinderombudsman 2014*). UNICEF Nederland en Defence for Children maken zich hier zorgen over. Alle gemeenten moeten beschikken over een gedegen beleid voor de aanpak van kindermishandeling. Landelijke regie hierbij is nodig.

2 Betrek het perspectief van kinderen

Op 18 november 2013 is op initiatief van de Augeo Foundation de Jongeren-taskforce Kindermishandeling gestart. De jongeren vinden dat de rol die zij kunnen spelen bij het signaleren van kindermishandeling nog onvoldoende wordt erkend en benut. In het project Child Voice, uitgevoerd door Stichting Alexander, blijkt dat kinderen het belangrijk vinden dat er met hen over de aanpak van kindermishandeling wordt gepraat. UNICEF Nederland en Defence for Children vinden dat dit nog onvoldoende gebeurt. Ook het onderzoek van de Kinderombudsman in 2014 laat zien dat hier nog veel terrein te winnen valt.

3 Specifieke aandacht voor kinderen die extra risico lopen

Naar verwachting wordt in 2015 opnieuw een nationale prevalentiestudie naar kindermishandeling uitgevoerd, volgend op de tweede prevalentiestudie uit 2010. UNICEF Nederland en Defence for Children verzoeken de regering om hierin ruim aandacht te besteden aan kinderen die extra risico lopen om slachtoffer te worden van mishandeling, zoals kinderen in asielzoekerscentra en kinderen met een beperking.

4 Daadkrachtige implementatie meldcode huiselijk geweld

Op 1 juli 2013 is de Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling ingevoerd. Professionals in de gezondheidszorg, ouderenzorg, gehandicaptenzorg, jeugdzorg, maatschappelijke ondersteuning, onderwijs, kinderopvang, asielzoekerscentra en justitie zijn sindsdien wettelijk verplicht om te beschikken over een meldcode. De Inspectie Jeugdzorg, de Inspectie voor de Gezondheidszorg, de Inspectie Veiligheid en Justitie en de Inspectie van het Onderwijs hebben de taak hierop toe te zien. De regering zegt er vanuit te gaan dat alle organisaties uiterlijk in 2014 hun medewerkers hebben geschoold in het hanteren van de meldcode. In 2015 zal worden nagegaan of dat ook daadwerkelijk is gebeurd. UNICEF Nederland en Defence for Children vinden dat veel eerder moet worden gecontroleerd of de betreffende organisaties een meldcode hebben en of hun medewerkers met de meldcode werken.

In 2013 is de kindcheck ingevoerd als nieuw onderdeel van de meldcode. Professionals dienen bij volwassen patiënten en cliënten na te gaan of zij kinderen hebben en vervolgens af te wegen of de veiligheid van de betrokken kinderen in het geding is. De kindcheck vormt daarmee een belangrijk middel om kinderen die opgroeien in potentieel risicovolle situaties eerder in beeld te krijgen. UNICEF Nederland en Defence for Children verwelkomen de kindcheck.

25 jaar kinderrechten en kindermishandeling – de deskundige

Wat is er de afgelopen 25 jaar verbeterd in de naleving van kinderrechten?

'Er is niet zo veel veranderd helaas. Programma's die echt iets kunnen doen voor de preventie van kindermishandeling zijn er (te) weinig en wat er is, wordt nog steeds niet breed geïmplementeerd. Er wordt te veel 'financieel' gedacht en gezocht naar eenvoudige oplossingen, maar zoals de Nederlandse historicus Martin Bossenbroek zegt: "Van eenvoudige oplossingen gaat een behoorlijk magische invloed uit, maar we komen er totaal mee buiten de realiteit te staan".'

Welke resultaten kunnen er de komende jaren nog geboekt worden?

'Multidisciplinaire samenwerking inzake kindermishandeling zou verplicht moeten worden en kindermishandeling zou een speerpunt voor de politiek moeten zijn. De hulpverlening aan kinderen moet ook veel beter. Niet alleen hulp aan ouders, maar directe hulp aan en behandeling van kinderen die slachtoffer zijn (geweest) is noodzakelijk.'

Wat is uw favoriete kinderrecht en waarom?

'Artikel 19 en 39 IVRK, omdat aan "geestelijk herstel" en "herintegratie in de maatschappij" voor kinderen na elke vorm van mishandeling in Nederland nog veel te weinig aandacht wordt besteed. Men richt zich nog te veel op het herstel van veiligheid, maar daarmee hef je het doorstane leed niet op en kan het kind de traumatische ervaringen niet verwerken. Kinderen worden niet alleen beter omdat het veiliger wordt omdat hun ouders het "beter" gaan doen. Kinderen hebben recht op hulp voor zichzelf.'

Prof. dr. Francien Lamers-Winkelman, emeritus hoogleraar gespecialiseerd op het gebied van kindermishandeling

5 Aandacht voor kindermishandeling in beroepsopleidingen

Het thema 'geweld in afhankelijkheidsrelaties' is onvoldoende verankerd in de opleidingen voor beroepskrachten die gaan werken met kinderen. Dat blijkt uit de inventarisatie *Aandacht voor huiselijk geweld en kindermishandeling* uit 2013 van het Nederlands Jeugd Instituut. UNICEF Nederland en Defence for Children vinden het noodzakelijk dat aandacht hiervoor in de curricula van de beroepsopleidingen wordt opgenomen. In het bijzonder geldt dat voor de PABO's, aangezien leerkrachten kindermishandeling snel moeten kunnen signaleren. De regering laat weten dat er geen wettelijke plicht komt om het onderwerp kindermishandeling in de curricula op te nemen, maar dat de regering dit wel zal stimuleren en faciliteren. UNICEF Nederland en Defence for Children vragen zich sterk af of dit voldoende is om het onderwerp kindermishandeling structureel te verankeren in de beroepsopleidingen.

6 Multidisciplinair diagnostisch onderzoek en gespecialiseerde hulp

UNICEF Nederland en Defence for Children zien dat op veel plekken in Nederland steeds meer multidisciplinair wordt gewerkt door instanties die betrokken zijn bij de aanpak van kindermishandeling. Multidisciplinaire samenwerking is niet alleen noodzakelijk om zorgvuldig vast te kunnen stellen wat een kind nodig heeft, maar ook om er voor te zorgen dat kinderen niet onnodig belast worden. Overal in het land moeten kinderen die te maken hebben met kindermishandeling toegang hebben tot een zorgvuldig en deskundig multidisciplinair onderzoek.

Voor mishandelde kinderen moet er gespecialiseerde zorg beschikbaar zijn als dat nodig is. De transitie van de jeugdhulp biedt hier kansen voor. UNICEF Nederland en Defence for Children ontvangen echter signalen dat gemeentebambtenaren er onvoldoende van doordrongen zijn dat een hoogwaardig specialistisch zorgaanbod gericht op hulp na kindermishandeling, veel leed kan besparen. UNICEF Nederland en Defence for Children zouden dan ook willen zien dat alle gemeenten de specialistische zorg waar mishandelde kinderen recht op hebben, gaan inkopen.

7 Verbetering van de juridische positie van slachtoffers

Op internationaal niveau bestaat er een breed scala aan regelgeving over de rechtspositie en bescherming van slachtoffers en getuigen in strafrechtelijke procedures, zoals over kindermishandeling. UNICEF Nederland en Defence for Children ontvangen signalen dat de Nederlandse wet- en regelgeving, beleid en praktijk hiermee nog niet altijd in overeenstemming zijn. Knelpunten zijn vooral de bejegening van minderjarige getuigen en slachtoffers, het verstrekken van kindvriendelijke informatie over de procedure, het tijdsverloop tussen het moment van aangifte en de uitspraak en beperkte deskundigheid bij beroepskrachten die bij de rechtsgang betrokken zijn, bijvoorbeeld over seksueel misbruik. UNICEF Nederland en Defence for Children vinden het belangrijk dat de rechtsgang in kindermishandelingszaken aansluit op de specifieke behoeften van minderjarige slachtoffers en getuigen en meer in lijn wordt gebracht met de internationale verplichtingen.

In 2014 treedt de strafmaatrichtlijn kindermishandeling in werking. Deze nationale richtlijn moet zorgen voor een uniforme strafvordering waardoor daders gelijk worden behandeld. UNICEF Nederland en Defence for Children hopen dat deze richtlijn de rechtspositie van minderjarige slachtoffers en getuigen verbetert.

Interview Daniëlle (23)

Daniëlle Loup (23 jaar) is actief in de Jongerentaskforce Kindermishandeling en bij Stichting STUK, een stichting bestaande uit jongeren die opkomen tegen geweld in opvoeding en relaties.

'Voor professionals ligt een groot taboe op de onderwerpen kindermishandeling en huiselijk geweld. Ik wil dat er meer aandacht voor komt in de beroepsopleidingen, zodat mensen kindermishandeling beter kunnen signaleren en beter weten hoe te handelen. In het project Actie ENTER van Stichting STUK zijn we hier mee bezig. Ik zou het goed vinden als het wettelijk verplicht wordt om kindermishandeling op te nemen in de beroepsopleidingscurricula. Opleidingen moeten hierbij wel geholpen worden omdat zij hiervoor vaak nog weinig ruimte ervaren.'

Het is belangrijk dat het taboe er in de hele samenleving vanaf gaat zodat mensen er makkelijker over kunnen praten. Dat iemand denkt "mijn buurvrouw heeft het lastig, hoe kan ik haar helpen?", in plaats van diegene te veroordelen. Zo wordt gefocust op het bieden van de juiste ondersteuning en hulp. Daar moet je ook jongeren bij betrekken. De Jongerentaskforce wil onder andere meer aandacht voor kindermishandeling in het voortgezet onderwijs, zodat jongeren kindermishandeling beter kunnen signaleren bij hun klasgenoten. Ook ouders zelf moeten makkelijker over opvoedproblemen kunnen praten. Ik geloof dat je in veel gevallen kindermishandeling kunt voorkomen als je mensen ondersteuning biedt vóórdat het moment komt dat ze het niet meer aan kunnen.'

Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind

Samenvatting

Artikel 1 **Definitie van het kind**

Ieder mens jonger dan achttien jaar is een kind.

Artikel 2 **Non-discriminatie**

Alle rechten gelden voor alle kinderen, zonder uitzonderingen. De overheid neemt maatregelen om alle rechten te realiseren en moet ervoor zorgen dat elk kind wordt beschermd tegen discriminatie.

Artikel 3 **Belang van het kind**

Het belang van het kind moet voorop staan bij alle maatregelen die kinderen aangaan. De overheid moet het welzijn van alle kinderen bevorderen en houdt toezicht op alle voorzieningen voor de zorg en bescherming van kinderen.

Artikel 4 **Realiseren van kinderrechten**

De overheid neemt alle nodige maatregelen om de rechten van kinderen te realiseren en moet via internationale samenwerking armere landen hierbij steunen.

Artikel 5 **Rol van de ouders**

De overheid moet de rechten, plichten en verantwoordelijkheden van ouders en voogden respecteren. De ouders en voogden moeten het kind (bege)leiden in de uitoefening van zijn of haar rechten op een manier die past bij de leeftijd en ontwikkeling van het kind.

Artikel 6 **Recht op leven en ontwikkeling**

Ieder kind heeft het recht op leven. De overheid waarborgt zoveel mogelijk het overleven en de ontwikkeling van het kind.

Artikel 7 **Naam en nationaliteit**

Het kind heeft bij de geboorte recht op een naam en een nationaliteit en om geregistreerd te worden. Het kind heeft het recht zijn of haar ouders te kennen en door hen verzorgd te worden.

Artikel 8 **Identiteit**

Het kind heeft het recht om zijn of haar identiteit te behouden, zoals nationaliteit, naam en familiebanden. De overheid steunt het kind om zijn of haar identiteit te herstellen als die ontnomen is.

Artikel 9 **Scheiding kind en ouders**

Het kind heeft het recht om bij de ouders te leven en op omgang met beide ouders als het kind van een of beide ouders gescheiden is, tenzij dit niet in zijn of haar belang is. In procedures hierover moet naar de mening van kinderen en ouders worden geluisterd.

Artikel 10 **Gezinshereniging**

Ieder kind heeft recht om herenigd te worden met zijn of haar ouder(s) als het kind en de ouder(s) niet in hetzelfde land wonen. Aanvragen hiervoor moet de overheid met welwillendheid, menselijkheid en spoed behandelen. Het kind dat in een ander land dan zijn of haar ouder(s) verblijft, heeft recht op rechtstreeks en regelmatig contact met die ouder(s).

Artikel 11 **Kinderontvoering**

Het kind heeft recht op bescherming tegen kinderontvoering naar het buitenland door een ouder. De overheid neemt ook maatregelen om ervoor te zorgen dat het kind kan terugkeren vanuit het buitenland als het ontvoerd is.

Artikel 12 **Participatie en hoorrecht**

Het kind heeft het recht om zijn of haar mening te geven over alle zaken die het kind aangaan. De overheid zorgt ervoor dat het kind die mening kan uiten en dat er naar hem of haar wordt geluisterd. Dit geldt ook voor gerechtelijke en bestuurlijke procedures.

Artikel 13 **Vrijheid van meningsuiting**

Het kind heeft recht op vrijheid van meningsuiting, dit omvat ook de vrijheid inlichtingen en denkbeelden te verzamelen, te ontvangen en te verspreiden. Daarbij moet rekening gehouden worden met de rechten van anderen.

Artikel 14 **Vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst**

Het kind heeft recht op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst en de vrijheid deze te uiten. De overheid respecteert de rechten en plichten van ouders en voogden om het kind te (bege)leiden bij de uitoefening van dit recht op een manier die past bij zijn of haar leeftijd en ontwikkeling.

Artikel 15 **Vrijheid van vereniging**

Het kind heeft het recht om met anderen vreedzaam samen te komen, lid te zijn of te worden van een vereniging en een vereniging op te richten.

Artikel 16 **Privacy**

Ieder kind heeft recht op privacy. De overheid beschermt het kind tegen inmenging in zijn of haar privé- en gezinsleven, huis of post en respecteert zijn of haar eer en goede naam.

Artikel 17 **Recht op informatie**

Het kind heeft recht op toegang tot informatie en materialen van verschillende bronnen en in het bijzonder op informatie en materialen die zijn of haar welzijn en gezondheid bevorderen. De overheid stimuleert de productie en verspreiding hiervan en zorgt ervoor dat het kind beschermd wordt tegen informatie die schadelijk is.

Artikel 18 **Verantwoordelijkheden van ouders**

Beide ouders zijn verantwoordelijk voor de opvoeding van hun kinderen. Het belang van het kind staat hierbij voorop. De overheid respecteert de eerste verantwoordelijkheid van ouders en voogden, geeft hen ondersteuning en creëert voorzieningen voor de zorg van kinderen, ook voor kinderopvang als de ouders werken.

Artikel 19 **Bescherming tegen kindermishandeling**

Het kind heeft recht op bescherming tegen alle vormen van lichamelijke en geestelijke mishandeling en verwaarlozing zowel in het gezin als daarbuiten. De overheid neemt maatregelen ter preventie en signalering hiervan en zorgt voor opvang en behandeling.

Artikel 20 **Kinderen zonder ouderlijke zorg**

Een kind dat tijdelijk of blijvend niet in het eigen gezin kan opgroeien heeft recht op bijzondere bescherming. De overheid zorgt voor alternatieve opvang, zoals een pleeggezin of indien nodig een kindertehuis.

Artikel 21 **Adoptie**

Het belang van het kind moet voorop staan bij adoptie. Als er voor het kind geen oplossing mogelijk is in het eigen land, is internationale adoptie toegestaan. De overheid houdt toezicht op de adoptieprocedures en bestrijdt commerciële praktijken.

Artikel 22 **Vluchtelingen**

Een kind dat asiel zoekt of erkend is als vluchteling, heeft recht op bijzondere bescherming en bijstand ongeacht of hij of zij alleenstaand of bij zijn ouders is. De overheid moet proberen de ouders of andere familieleden van alleenstaande gevluchte kinderen op te sporen. Als dat niet lukt, heeft het kind recht op dezelfde bescherming als elk ander kind zonder ouderlijke zorg.

Artikel 23 **Kinderen met een handicap**

Een kind dat geestelijk of lichamelijk gehandicapt is, heeft recht op bijzondere zorg. De overheid waarborgt het recht van het gehandicapte kind op een waardig en zo zelfstandig mogelijk leven waarbij het kind actief kan deelnemen aan de maatschappij en zorgt voor bijstand om de toegang tot onder meer onderwijs, recreatie en gezondheidszorg te verzekeren.

Artikel 24 **Gezondheidszorg**

Het kind heeft recht op de best mogelijke gezondheid en op gezondheidszorgvoorzieningen. De overheid waarborgt dat geen enkel kind de toegang tot deze voorzieningen wordt onthouden. Extra aandacht is er voor de vermindering van baby- en kindersterfte, eerstelijnsgezondheidszorg, voldoende voedsel en schoon drinkwater, zorg voor moeders voor en na de bevalling en voor voorlichting over gezondheid, voeding, borstvoeding en hygiëne. De overheid zorgt ervoor dat traditionele gewoontes die schadelijk zijn voor de gezondheid van kinderen, worden afgeschaft.

Artikel 25 **Uithuisplaatsing**

Een kind dat uit huis is geplaatst voor zorg, bescherming of behandeling van zijn of haar geestelijke of lichamelijke gezondheid, heeft recht op een regelmatige evaluatie van zijn of haar behandeling en of de uithuisplaatsing nog nodig is.

Artikel 26 **Sociale zekerheid**

Ieder kind heeft recht op voorzieningen voor sociale zekerheid.

Voorbehoud: Nederland geeft kinderen geen eigen aanspraak op sociale zekerheid maar regelt dit via de ouders.

Artikel 27 **Levensstandaard**

Ieder kind heeft recht op een levensstandaard die voldoende is voor zijn of haar lichamelijke, geestelijke, intellectuele, zedelijke en maatschappelijke ontwikkeling. Ouders zijn primair verantwoordelijk voor de levensomstandigheden van het kind maar de overheid moet hen hierbij helpen met bijstand en ondersteuning zodat het kind op z'n minst voldoende eten en kleding en adequate huisvesting heeft.

Artikel 28 **Onderwijs**

Het kind heeft recht op onderwijs. Basisonderwijs is voor ieder kind gratis en verplicht. De overheid zorgt ervoor dat het voortgezet - en beroepsonderwijs toegankelijk is voor ieder kind, in overeenstemming met zijn of haar leerniveau. De overheid pakt vroegtijdig schooluitval aan. De handhaving van de discipline op school moet de menselijke waardigheid en kinderrechten respecteren. Internationale samenwerking is nodig om analfabetisme te voorkomen.

Artikel 29 **Onderwijsdoelstellingen**

Het kind heeft recht op onderwijs dat is gericht op: de ontplooiing van het kind; respect voor mensenrechten en voor de eigen culturele identiteit, de waarden van het eigen land en van andere landen; vrede en verdraagzaamheid; gelijkheid tussen geslachten; vriendschap tussen alle volken en groepen en eerbied voor het milieu. Iedereen is vrij om een school naar eigen inzicht op te richten met inachtneming van deze beginselen en de door de overheid vastgestelde minimumnormen voor alle scholen.

Artikel 30 **Kinderen uit minderheidsgroepen**

Een kind uit een etnische, religieuze of linguïstische minderheidsgroep heeft het recht om zijn of haar eigen cultuur te beleven, godsdienst te belijden of taal te gebruiken.

Artikel 31 **Recreatie**

Het kind heeft recht op rust en vrije tijd, om te spelen en op recreatie, en om deel te nemen aan kunst en cultuur. De overheid zorgt ervoor dat ieder kind gelijke kansen heeft om dit recht te realiseren en bevordert recreatieve, artistieke en culturele voorzieningen voor kinderen.

Artikel 32 **Bescherming tegen kinderarbeid**

Het kind heeft recht op bescherming tegen economische uitbuiting en tegen werk dat gevaarlijk en schadelijk is voor zijn of haar gezondheid en ontwikkeling of de opvoeding hindert. De overheid moet een minimumleeftijd voor arbeid en aangepaste werktijden en arbeidsvoorwaarden vaststellen.

Artikel 33 **Bescherming tegen drugs**

Het kind heeft recht op bescherming tegen drugsgebruik. De overheid moet maatregelen nemen zodat kinderen niet ingezet worden bij het maken of in de handel van drugs.

Artikel 34 **Seksueel misbruik**

Het kind heeft recht op bescherming tegen seksuele uitbuiting en seksueel misbruik. De overheid moet maatregelen nemen om kinderprostitutie en kinderpornografie te voorkomen.

Artikel 35 **Handel in kinderen**

Het kind heeft recht op bescherming tegen ontvoering en mensenhandel. De overheid onderneemt actie om te voorkomen dat kinderen worden ontvoerd, verkocht of verhandeld.

Artikel 36 **Andere vormen van uitbuiting**

Het kind heeft recht op bescherming tegen alle andere vormen van uitbuiting die schadelijk zijn voor enig aspect van het welzijn van het kind.

Artikel 37 **Kinderen in detentie**

Marteling en andere vormen van wrede, onmenselijke of ontterende behandeling of bestraffing van het kind zijn verboden. Kinderen mogen niet veroordeeld worden tot de doodstraf of tot levenslange gevangenisstraf. Opsluiting van een kind mag alleen als uiterste maatregel en dan zo kort mogelijk. Als een kind wordt opgesloten, moet de rechter zo snel mogelijk beslissen of dat mag. Het kind heeft daarbij recht op juridische steun. Kinderen mogen niet samen met volwassenen opgesloten worden. Alle kinderen in detentie hebben recht op een menswaardige behandeling en op contact met hun familie.

Voorbehoud: in Nederland kan op kinderen vanaf zestien jaar het volwassenenstrafrecht worden toegepast.

Artikel 38 **Kinderen in oorlogssituaties**

Een kind in een oorlogssituatie heeft recht op extra bescherming en zorg. De overheid waarborgt dat kinderen jonger dan vijftien jaar niet voor militaire dienst worden opgeroepen.

Artikel 39 **Bijzondere zorg voor slachtoffers**

Een kind dat slachtoffer is van oorlogsgeweld of van uitbuiting, misbruik, foltering of een andere wrede, onmenselijke of ontterende behandeling of bestraffing heeft recht op bijzondere zorg – in een omgeving die goed is voor het zelfrespect, de gezondheid en de waardigheid van het kind – om te herstellen en te herintegreren in de samenleving.

Artikel 40 **Jeugdstrafrecht**

Ieder kind dat verdacht, vervolgd of veroordeeld wordt voor een strafbaar feit heeft recht op een pedagogische behandeling die geen afbreuk doet aan de eigenwaarde en de menselijke waardigheid van het kind, die rekening houdt met de leeftijd van het kind en die de herintegratie en de opbouwende rol van het kind in de samenleving bevordert. Ieder kind heeft recht op een eerlijk proces en op juridische bijstand. De overheid houdt kinderen zoveel mogelijk buiten strafrechtelijke procedures.

Voorbehoud: in Nederland krijgt een kind bij lichte overtredingen soms geen juridische bijstand.

Facultatief Protocol inzake de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie bij het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind

Artikel 1 **Verbod op de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie**

De verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie is verboden.

Artikel 2 **Toepassingsgebied**

- Verkoop van kinderen is iedere handeling of transactie waarbij een kind wordt overgedragen door een persoon of groep personen aan een andere persoon of groep personen tegen betaling of een andere vorm van vergoeding.
- Kinderprostitutie is het gebruik van een kind bij seksuele handelingen tegen betaling of een andere vorm van vergoeding.
- Kinderpornografie is elke afbeelding, op welke wijze dan ook, van een kind dat betrokken is bij, werkelijke of gesimuleerde, expliciete seksuele gedragingen of elke afbeelding van het geslachtsorgaan van een kind voor primair seksuele doeleinden.

Artikel 3 **Definitie van de verkoop van kinderen**

De overheid zorgt er voor dat verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie strafbaar is en dat personen of rechtspersonen die zich daar schuldig aan maken strafrechtelijk vervolgd worden. De overheid zorgt voor waarborgen in adoptieprocedures.

Artikel 4 **Rechtsmacht**

De overheid regelt de rechtsmacht als de strafbare feiten gepleegd worden in Nederland of als de vermoedelijke dader Nederlander is, in Nederland woont of als het slachtoffer Nederlands is.

Artikel 5 **Uitleveringsdelicten**

Een land kan een ander land verzoeken tot uitlevering van een persoon die verdacht wordt van de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en/of kinderpornografie. Dit kan op grond van een uitleveringsverdrag tussen beide landen, maar ook op basis van dit Facultatief Protocol.

Artikel 6 **Bijstand verlenen en wederzijdse rechtshulp**

Landen die partij zijn bij dit Facultatief Protocol ondersteunen elkaar zo veel mogelijk bij onderzoek naar de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en/of kinderpornografie, de straf- en uitleveringsprocedure en het verzamelen van bewijsmateriaal.

Artikel 7 **Beslaglegging**

De overheid zorgt voor maatregelen om beslag te kunnen leggen op documenten, en andere hulpmiddelen die gebruikt worden bij de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en/of kinderpornografie en op de opbrengsten hiervan. De overheid zorgt ook voor maatregelen om panden die gebruikt zijn voor het plegen van deze strafbare feiten tijdelijk of definitief te sluiten.

Artikel 8 **Bescherming van de rechten en belangen van het slachtoffer in de strafrechtelijke procedure**

lid 1 **Passende maatregelen ter bescherming van minderjarige slachtoffers**

De overheid dient de rechten en belangen van kinderen die het slachtoffer zijn van verkoop, prostitutie en/of pornografie te beschermen door:

- de kwetsbaarheid en speciale behoeften van minderjarige slachtoffers en getuigen te erkennen;
- te zorgen voor speciale procedures voor minderjarige slachtoffers;
- minderjarige slachtoffers te informeren over hun rechten en hun rol in de strafrechtelijke procedure;
- in overeenstemming met de procesregels in het nationale recht, rekening te houden met de opvattingen, behoeften, zorgen en belangen van minderjarige slachtoffers;

- ondersteuning te bieden aan minderjarige slachtoffers gedurende de gehele strafrechtelijke procedure;
- de identiteit en persoonlijke levenssfeer van minderjarige slachtoffers te beschermen;
- te zorgen voor bescherming van minderjarige slachtoffers en hun familie tegen intimidatie en represailles.
- te voorkomen dat de uitvoering van rechterlijke uitspraken over toekenning van schadeloosstelling onnodige vertraging oploopt.

lid 2 Leeftijd slachtoffer

Onzekerheid over de leeftijd van het slachtoffer mag geen beletsel vormen voor het instellen van een (strafrechtelijk) onderzoek.

lid 3 Belang van het kind

In de strafrechtelijke procedure vormen de belangen van het minderjarige slachtoffer de eerste overweging.

lid 4 Deskundigheid beroepskrachten

De overheid zorgt dat personen die werken met minderjarige slachtoffers passende scholing krijgen op het gebied van recht en psychologie.

lid 5 Bescherming van bij de hulpverlening betrokken personen en organisaties

De overheid zorgt, waar nodig, voor de bescherming van de veiligheid en integriteit van personen of organisaties die betrokken zijn bij de preventie, bescherming van en/of hulpverlening aan slachtoffers.

lid 6 Eerlijk en onpartijdig proces

Geen enkele bepaling in dit artikel wordt zodanig uitgelegd dat deze schadelijk of onverenigbaar is met de rechten van de verdachte op een eerlijk en onpartijdig proces.

Artikel 9 Preventie, opvang en hulpverlening

lid 1 Preventie

De overheid zorgt voor maatregelen en programma's ter preventie van de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en/of kinderpornografie.

lid 2 Publieksvoorlichting

De overheid informeert de samenleving over preventieve maatregelen en over de schadelijke gevolgen van verkoop van kinderen, prostitutie en kinderpornografie voor minderjarigen. In de publieksvoorlichting en het onderwijs hierover worden minderjarigen en minderjarige slachtoffers betrokken.

lid 3 Herstel en reïntegratie van minderjarige slachtoffers

De overheid waarborgt dat minderjarige slachtoffers alle passende ondersteuning krijgen, waaronder ondersteuning bij volledige reïntegratie in de samenleving en lichamelijk en psychisch herstel.

lid 4 Schadeloosstelling

De overheid waarborgt dat minderjarige slachtoffers toegang hebben tot schadeloosstellingsprocedures.

lid 5 Verbod op promotie verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie

De overheid zorgt voor een verbod op het vervaardigen en verspreiden van materiaal ter promotie van de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie

Artikel 10 Internationale samenwerking

Alle landen die partij zijn bij dit Facultatief Protocol werken samen om de verkoop van kinderen, kinderprostitutie, kinderpornografie en kinderseksuïalisme te voorkomen, op te sporen, te onderzoeken, te vervolgen en te bestraffen, een multisectorale en gecoördineerde aanpak te bevorderen en minderjarige slachtoffers bij te staan bij hun herstel en reïntegratie. De landen werken ook intensief samen en ondersteunen elkaar om de oorzaken van de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en/of kinderpornografie, zoals armoede en onderontwikkeling aan te pakken.

Het Jaarbericht Kinderrechten is een gezamenlijke uitgave van UNICEF Nederland en Defence for Children.

© juni 2014

Teksten

Uitbuiting: mr. Laura Bosch, drs. Theo Noten, drs. Celine Verheijen MSc.

Migratie: mr. drs. Carla van Os

Jeugdstrafrecht: mr. Maartje Berger

Jeugdzorg & Kindermishandeling: mr. Alexandra Barendsen, drs. Mirjam Blaak, mr. Lisa de Graaf, mr. Coby van der Kooi, mr. drs. Ytje Minke Hokwerda.

Inleiding: mr. drs. Carla van Os

Voorwoord: mr. drs. Sabine de Jong

Eindredactie & coördinatie: mr. drs. Sabine de Jong & mr. drs. Carla van Os

Verder werkten mee:

prof. mr. drs. Mariëlle Bruning, mr. Corinne Dettmeijer, drs. Marc Dullaert,

prof. mr. Jaap Doek, prof. dr. Francien Lamers-Winkelman, prof. mr. Ton Liefwaard,

prof. dr. mr. Isabeth Mijnaerends, prof. mr. Peter Rodrigues, drs. Jolien Verweij en

zes jongeren die geïnterviewd zijn.

Foto's

Privéarchief en UNICEF Nederland / Guus Schoonewille

De kinderen die zijn afgebeeld in dit Jaarbericht Kinderrechten 2014 hebben daarvoor toestemming gegeven. De geportretteerde kinderen zijn niet de kinderen waar dit Jaarbericht over gaat.

Vormgeving

Studio Tint

Druk

Stenco

Oplage

1.250

Gratis exemplaren zijn te downloaden van:

www.defenceforchildren.nl en www.unicef.nl

UNICEF Nederland

Postbus 67

2270 AB Voorburg

www.unicef.nl

Defence for Children

Postbus 11103

2301 EC Leiden

www.defenceforchildren.nl

www.ecpat.nl

www.kinderrechten.nl

UNICEF Nederland
Postbus 67
2270 AB Voorburg
www.unicef.nl

Defence for Children
Postbus 11103
2301 EC Leiden
www.defenceforchildren.nl
www.ecpat.nl
www.kinderrechten.nl